

# ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΣΤ'

27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1928

ΔΡΙΘ. 50-52

## ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ \*

\*Αριθ. 365.

Παναγιώτατε και Θεϊοτάτε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, και Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ σεβασμιώτατε και περισπούδαστε ἀδελφέ, Κύριε Βασιλεῖ, τὴν ὑμετέραν Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ὀρθοδόξου και Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐνότιη· ἀδιάσπαστος, Θεῷ χάριτι, διακρατεῖται ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρους ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἅτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀμωμήτου ἐρειδομένη ὀρθοδόξου πίστεως, τῆς παραδοθείσης αὐτῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, τῶν θεοφόρων Ἀποστόλων και τῶν Πατέρων και ἐπὶ τῶν αὐτῶν παραδόσεων, ἀναλλοιώτως και ἀπαρσαλεύτως διατηρουμένη. Τῆς ἐνότητος δὲ ταύτης ἐκδήλωσις τυγχάνει και ἡ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας κοινωνία, στηρίζουσα ἅμα και προάγουσα τὸν σύνδεσμον τῆς πίστεως και τῆς ἀγάπης.

Τούτου ἕνεκα τὰς ἐπικειμένας πανσέπτους εορτάς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιφανείας τοῦ ἐνσαρκωθέντος Σωτήρος· πολυπόθητον λογιζόμεθα εὐκαιρίαν ἀδελφικῆς κοινωνίας πρὸς τὴν Ἰμετέραν Παναγιότητα, ἣν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν ἀγάπῃ και τιμῇ προσαγορεύομεν, εὐχόμενοι Αὐτῇ τε και τῇ περὶ Αὐτὴν χορεῖα τῶν Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων και παντὶ τῷ εὐσεβεῖ πληρώματι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν εὐφροσύνῃ και πνευματικῇ ἀγαλλιᾶσει πανηγυρίζειν πάντοτε τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν ἐναθροπήσαντος Υἱοῦ και Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄμα δὲ και δεόμενοι αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης και καταστάσεως τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν προσεπυχόμεθα τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ διανῦσαι και τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου ἐν εἰρήνῃ και χαρᾷ πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ὀνόματος και εἰς κραταίωσιν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως.

Πόθος κοινὸς πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τυγχάνει νῦν ἡ ἐπίτευξις ἀμεσωτέρας

\*) Παρόμοια γράμματα ἐστάλησαν πρὸς πάντας τοὺς Πατριάρχας και Προέδρους τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν και πρὸς τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου.

κοινωνίας αὐτῶν ἐν Συνόδῳ Ἱεραρχῶν ἐξ ἐκάστης αὐτῶν, πρὸς ἐξέτασιν γενικῶν ζητημάτων, ὧν οὐκ ὀλίγα και ἐν τῇ καθόλου Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ και ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαις ὑφίστανται, ἐπιτακτικὴν καθιστῶντα τὴν ἐν Συνόδῳ ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν τῶν Ὀρθοδόξων. Δεόμενοι τοῦ ἐνσαρκωθέντος Σωτήρος, τῆς κεφαλῆς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἅσῃ τὰ παρεμπιπτόντα κωλύματα τῆς συγκροτήσεως τοιαύτης Συνόδου κατασπαζόμεθα τὴν Ἰμετέραν Παναγιότητα ἐν φιλήματι ἀγίῳ και δικτελοῦμεν.

Ἀθήνησι, ιη'. Δεκεμβρίου αἰφικῆ'.

τῆς ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χῶ ἀδελφός

+ Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

## ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ Ο ΥΜΝΟΣ

Δεκαετία ὀλόκληρος παρήλθεν ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ μεγάλου πολέμου και ἡ ἀνθρωπότης, ἐνθυμουμένη τὰ μεγάλα αὐτοῦ δεινά, ἐντατικῶς και ἐπιμόνως μελετᾷ και ἐπιζητεῖ τὸν τρόπον, δι' οὗ θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐν τοῖς κόλποις τῆς ἡ εἰρήνης. Ἄνδρες ἰδεολόγοι ἀνήκοντες εἰς διαφόρους τάξεις κοινωνικὰς προσπαθοῦσι νὰ συμβάλωσιν ἠθικῶς ἢ ὑλικῶς εἰς ἐπίτευξιν εὐδοκίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ καταστήσωσι δυνατόν τὴν πρὸς ἀλλήλους εἰρήνευσιν ἵνα ἀποφευχθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν εἰς μακρότερον χρόνον τὰ βροτολογία τῶν ἐχθρικῶν συγκρούσεων ἀποτελέσματα· και συγκαλοῦνται συνέδρια, και προκαλοῦνται συνδιασκέψεις, και συνεργίζονται εἰς Κοινωνίαν Ἐθνῶν τὰ κράτη διὰ νὰ ἀποκαλυφθῇ ὁ τελεσφορότερος τρόπος τῆς ἀσφαλοῦς τοῦ ποθομένου ἐπιτυχίας.

Ὅσοι παρακολουθοῦσι συστηματικῶς τὴν εἰρηνευτικὴν ταύτην διεθνήν προσπάθειαν ἀποκομίζουσι τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αὕτη προσκρούει πρὸς ἐμπόδια σοβαρά, καθιστῶντα δυσχερέστατον, ἂν μὴ και ἀδύνατον ἴσως, τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως. Ὑπήρξαν εἰλικρινεῖς ἄνθρωποι, ἐνεργοὶ παράγοντες τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς, ἄμωσοι ἐπιφανεῖς συνεργῆται εἰς τὴν παγκόσμιον εἰρηνευτικὴν κίνησιν, οἱ ὅποιοι, καίτοι πιστεύουσι κατὰ βάθος εἰς τὸ δυνατόν τῆς ἀποφυγῆς τῶν πολέ-

μων, ἐκρέμασαν ὅμως ἐν ἀπελπισίᾳ τὰς χεῖρας πρὸ τοῦ ἀκάρπου τῶν τόσων καθ' ἑκάστην ἐπιχειρουμένων ἀποπειρῶν καὶ δημοσίᾳ ὁμολογοῦσιν ὅτι ἔφ' οὓς ὄρους καὶ καθ' οἷαν μέθοδον συντελεῖται ἡ πρὸς ἀποσόβησιν τῶν πολέμων κίνησις, ἀποβαίνει ὅλως ματαία.

Ἡ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας προκαλουμένη ἀπόκαρδίωσις τῶν λαῶν, οἵτινες τόσα ἀκόμη πάσχουσιν ἐκ τοῦ τελευταίου πολεμικοῦ ὀλέθρου, θὰ ἀποβῆ—ἀκραδάντως πιστεύομεν—οὐχὶ ἀπελπισίας παρὰ γων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀφορμὴ αἰσιοδοξίας ὠθούσης πρὸς μείζονα τόνωσιν τῶν εἰρηνευτικῶν προσπαθειῶν. Τὸ μοναδικὸν ἀλλὰ καὶ μέγιστον κώλυμα τῆς εὐδοξίας αὐτῶν εἶνε, ὡς οἱ πάντες ἀντιλαμβάνονται, ἡ καχυποψία τῶν κρατῶν, ἡ ἔλλειψις τῆς πεποιθήσεως ὅτι πρὸς ταυτεῖς εὐδοκίαι ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ ἀνθρώποι δὲν ἐξήρθησαν ἀκόμη μέχρι τοῦ σημείου νὰ θέλωσιν εἰλικρινῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ πάντας τοὺς ἄλλους, καὶ ἡ πολιτικὴ τῶν κρατῶν πρὸς ἄλληλα ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ ᾔη «πολιτικῆ», ἥτοι ἐπίπλαστος συμπεριφορὰ, ἀλλὰ κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν κρύπτουσα καὶ ἄλλα ἐκδηλοῦσα. Ἰδιότητες ἀκόμη εἶνε ὁ ἄξων τῆς πολιτικῆς πολλῶν καὶ ἰσχυρῶν κρατῶν, διὰ τοῦτο δὲ τὰς σχέσεις των ρυθμίζει ἡ δυσπιστία, ἡ ἀνελικρίνεια, ἡ ὑπόκρισις. Δὲν δύναται τις βεβαίως νὰ ἀρνηθῆ ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον σημαντικῶς καὶ τοῦτο τὸ κενό τῆς παγκοσμίου ζωῆς ἐτροποποιήθη καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ φρονήματος τῶν λαῶν μετέβαλεν ἱκανῶς καὶ ἡ διεθνὴς διπλωματία τὸν παλαιὸν τοῦ σκέπτεσθαι τρόπον βέβαιον ὅμως εἶνε ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ εὐδοκία δὲν ἐπῆξεν ἔτι τὸ κράτος τῆς μετὰ τῶν ἐθνῶν κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ καθίστανται ὀλιγώτερον ἐπίπονοι αἱ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πολέμων ἐπανειλημμένοι διεθνεῖς συνδιασκέψεις.

Αἱ σκέψεις αὗται ἰδιαιτέρως κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀπασχολοῦν πᾶσαν διάνοιαν, ἀγωνιῶσαν ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς ὀριστικῆς, εἰ δυνατόν, ἐπικρατήσεως τῆς πραγματικῆς καὶ εἰλικρινοῦς παγκοσμίου εἰρήνης. Αἱ χριστιανικαὶ καρδίαι, εἰς τὰ βῆθη τῶν ὁποίων ἀντηχεῖ παρήγορος τῶν ἀγγέλων ὁ ὕμνος, ὁ ὁποῖος ἐμελφδεῖτο ὑπεράνω τῆς φάτνης τοῦ ἐν Βηθλεὲμ κατὰ σάρκα γεννηθέντος Χριστοῦ, διακατέχονται ὑπὸ τῆς αἰσιοδοξίας ὅτι ἀσφαλῶς, εἰ καὶ βραδέως, θὰ στήσῃ τὸ βασιλεῖόν της ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις καρδίαις ἡ εὐδοκία, ἵνα παγιωθῆ ἐπὶ γῆς ἡ εἰρήνη. Ἐγεννήθη δι' ἡμᾶς ὁ Χριστός, ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης, καὶ πρωτίστως τὴν εἰρήνην εὐηγγελίσθη ἡμῖν: «Εἰρήνη ὑμῖν». Δὲν ἐρριζώθη εὐθύς, ἀμέσως καὶ ὀριστικῶς ἡ εἰρήνη ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ μετὰ τὴν

γέννησιν τοῦ Εἰρηνοποιοῦ ἐξεροράγησαν πόλεμοι δάκνοντες δ' ἀλλήλους οἱ ἀνθρώποι ἀνηλώθησαν καὶ ἀναλίσκονται ὑπ' ἀλλήλων ἐπανειλημμένως. Δέον ὅμως νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐμπολιτευθεῖσα ἐν τοῖς ἀνθρώποις φιλάλληλος εὐδοκία ἐποίησε μέγα θετικὸν ἔργον οὕτως, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν πόλεμον, τρόπον τινά, νὰ φιλανθρωπήσῃ.

«Ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», ἄδουν ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ θεοῦ βρέφους οἱ ἄγγελοι. Ἄς τείνῃ καὶ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης τὰ ὄρα τῆς ψυχῆς, πρὸς τὴν παραμυθητικὴν μελωδίαν ταύτην ἵνα χαράξῃ βαθέως ἐν τῇ καρδίᾳ της, ὅτι ἄνευ εὐδοκίας πρὸς ἀλλήλους εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπισκεφθῆ ἡμᾶς ἡ τόσον ποθουμένη ὑπὸ πάντων εἰρήνη.

## ΤΟ ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΛΛΟΣ

*Ἡ μουσικὴ ἁρμονία καὶ τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον.*

Δὲν θὰ λεχθῆ τι πρωτάκουστον διὰ τῆς δηλώσεως ὅτι τὸ κάλλος δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὰ ὄρατὰ μόνον πράγματα. Ὑπάρχουν μορφαὶ τοῦ ὄρατου, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των εἶνε ἀδύνατον νὰ ἔχουν οἰανδήποτε σχέσιν πρὸς τὴν φυσικὴν ἐπιλογὴν καὶ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἐπιτηδαιοτέρων, τὰς ὁποίας οἱ ὀπαδοὶ τῆς βιολογικῆς ἐξελίξεως θεωροῦν ὡς παράγοντας τοῦ κάλλους. Μία μελωδία τοῦ Μότσαρτ, ἡ μία συμφωνία τοῦ Μπετχόβεν ἀποτελοῦν μορφὰς τοῦ ὄρατου, αἱ ὁποῖαι οὐδὲ μίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς τὴν ὄρασιν, διότι μόνον διὰ τῆς ἀκοῆς προσλαμβάνονται. Καὶ δὴ τῆς ἀκοῆς τῆς ἀνθρωπίνης. Καὶ τὸ εὐφυέστερον τῶν ζώων, ὁ κύων, μόνον νὰ ὀλολύξῃ δύναται ἀκούων τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὀλίγοι εἶνε ὅσοι εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐννοοῦν ὅτι ἀποκαλοῦμεν μουσικὴν ἀνωτέραν, διότι ἀπαιτεῖται νὰ ἔχουν «λεπτὴν», ὡς λέγομεν, ἀκοὴν καὶ καταλλήλως διαπαιδαγωγημένην. Τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ ἁρμονίαι τῆς μουσικῆς εἶνε ἔκφρασις νοῦ, ἡ δὲ ὑψηλότερα μουσικὴ ἀποτελεῖ δεῖγμα ὑψίστης μουσικότητος, δηλαδὴ ὑψίστης ἀναπτύξεως τῆς εἰδικῆς ἐκείνης ἱκανότητος τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος τοῦ νοεῖν καὶ γεννᾶν τὸν κόσμον τῶν ἁρμονιῶν ἐν τοῖς ἤχοις. Καὶ ἐρωτᾶται, πόθεν αὕτη ἡ ἱκανότης; Ἐὰν θὰ ἐχαρακτηρίζετο ὡς ἡλίθιος ὁ τολμῶν νὰ δισχυρισθῆ ὅτι ἐν οἰονδήποτε μουσικῶν ὄργανον εἶνε τυχαῖον ἄθροισμα ξύλων καὶ μετάλλων ἄσχετον πρὸς οἰανδήποτε διάνοιαν, εἶνε εὐνόητος ὁ χαρακτηρισμὸς ἐκείνου ὅστις θὰ ἔλεγε παραπλήσιόν τι περὶ τοῦ ἀσυγκρίτου πρὸς μουσικῶν ὄργανον ἀνθρώπινου μουσικοῦ ὄργανου.

Ἄς προσθέσωμεν εἰς ταῦτα καὶ πάντα τὰ θαύματα τῆς ἀκουστικῆς μὲ ὅλους τοὺς ἀκατάληπτους ἐκείνους νόμους τῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ὠρισμένοι ἦχοι παράγονται ἐκ κραδασμοῦ τοῦ ἀέρος ὠρισμένης ταχύτητος. Καὶ πάλιν εὐρισκόμεθα πρὸς τῆς πύλης πραγματικοῦ μυστηρίου. Οὐδεὶς φυσικὸς ἢ φυσιολόγος γνωρίζει, οὐδὲ καὶ θὰ μάθῃ ποτέ, πῶς οἱ κραδασμοὶ οὗτοι μεταβιβάζονται εἰς τὴν συνείδησιν καὶ γίνονται ἦχοι. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀκατάληπτον καὶ δι' ἓνα μόνον ἦχον· τί λοιπὸν νὰ λεχθῆ διὰ τὴν αἰσθητικὴν ἀπολαυσιν τὴν ἀποκομιζομένην ἐκ πολυσυνθέτου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἠχητικῆς ἁρμονίας;

Εἶνε λοιπὸν ἀναντίρρητον ὅτι τὸ μουσικὸν ὄργανον εἶνε πολυσυνθετότατον ἐργαλεῖον, ἢ κατασκευὴ τοῦ ὁποῦ ἀπαιτεῖ πολλὰς γνώσεις καὶ τέχνην μεγίστην. Εἶνε δῆλα δὴ προῖον ἐξαιρετικῆς ἀνεπτυγμένης διανοίας. Ἄλλ' ἐὰν ἀπαιτῆται διάνοια διὰ τὴν κατασκευὴν ἐνὸς μουσικοῦ ὄργανου, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἀποδοθῆ εἰς ἀπλὴν τύχην καὶ τῆς διανοίας ταύτης ἢ γένεσις καὶ τὸ θαυμάσιον τὴν κατασκευὴν ἀκουστικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀπείρως ὑπέριον παντὸς ἀνθρωπίνης κατασκευῆς ὄργανου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰκανότης ἐκείνη τῆς ἀπολαύσεως τοῦ ὄργαίου ἐν τοῖς ἦχοις;

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ κάλλους τῶν ἠχῶν, μιᾶς πνευματικωτέρας ὑφῆς τοῦ ἐν τῇ φύσει ὄργαίου.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἠθικοῦ κάλλους;

Τοῦτο ἀντιλαμβανόμεθα ὑπὸ δύο ἐκδηλώσεσις συγκεντρούμενας ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ προσώπῳ καὶ στενῶς πρὸς ἀλλήλας συνδεόμενας. Ἐννοοῦμεν τὸ κάλλος τῆς μορφῆς καὶ τὸ εἰδικῶς δι' αὐτῆς ἐκφραζόμενον ψυχικὸν ἢ ἠθικὸν κάλλος.

Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι ἐν τῷ «προσώπῳ» τοῦ ἀνθρώπου τὸ φυσικὸν κάλλος ἀπεικονίζεται καὶ ἐκδηλοῦται τελειότερον καὶ ἐκφραστικώτερον. Περὶ ἡμᾶς βλέπομεν πλεῖστα ὄραϊα πρόσωπα. Ὁ συνδυασμὸς ἐκεῖνος τῆς μορφῆς καὶ τοῦ χρώματος, τὸν ὁποῖον συνήθως χαρακτηρίζομεν ὡς κάλλος τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ ἀνδρός, ἀνέκαθεν, ἀπ' ὅτου ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, καὶ σήμερον, ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς τῶν ἱστορικῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν ποιητῶν. Ποία ἄρα γε νὰ εἶνε ἡ ἔννοια τῆς μορφῆς τοῦ ὄργαίου; Νὰ εἶνε τάχα τὸ κάλλος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ἀπλῆ βιολογικὴ ἐκφρασις τυφλῆς τύχης; μέσον γενετησίου ἐπιλογῆς ἀναγκαῖον διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους; Τοιαύτη φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ γνώμη πολλῶν, τὴν ὁποίαν ὁμως δὲν ἐκφράζουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ὅσοι δὲ τὴν ὁμολογοῦν ἀπροκαλύπτως, οὐδὲν «θεῖον» γνώρισμα διακρίνουν

ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ προσώπῳ. Τὸ κάλλος τοῦτο χαρακτηρίζουν, κατ' αὐτούς, ὡς «θεῖον» μόνον οἱ φαντασιόπληκτοι ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι. Ὑπάρχουσιν ὁμως καὶ οἱ τὸ ἐναντίον ὑποστηρίζοντες· ὅτι, δῆλα δὴ, τὸ κάλλος τοῦ προσώπου εἶνε ὅ,τι εὐγενὲς καὶ καθαρὸν δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσει. Καὶ ἡ ἀλήθεια φαίνεται νὰ εἶνε πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποιητοῦ μᾶλλον, παρὰ τοῦ βιολόγου. Τὸ κάλλος ἐνταῦθα εἶνε ἀναντιρρήτως πραγματικόν, δύναται δέ τις νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν μαρτυρίαν ἀναριθμῶν ἀνθρώπων, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ θεωρία τοῦ κάλλους ὄργαίου καὶ εὐγενοῦς προσώπου ὑπῆρξε πηγὴ τῶν μᾶλλον ὑψηλῶν καὶ βαθειῶν καλαισθητικῶν συγκινήσεων. Χαρακτηρίζεται κοινῶς ὡς μεγαλοφυΐα ἐξαιρετικὴ ὁ ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν ἐπιτυχῶν νὰ ἀποδώσῃ ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν τὸ πνευματικὸν τοῦτο κάλλος τοῦ προσώπου. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀσύλληπτον ὄραϊότητα, τὴν ὁποίαν μὲ τόσην προσοχὴν καὶ προσπάθειαν πειράσαι νὰ ἀναπαράγῃ ὁ καλλιτέχνης, πολλάκις μάλιστα καὶ ἀνεπιτυχῶς, ὀφείλομεν, κατὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς δαρβινικῆς ἐξελίξεως, νὰ ἀποδώσωμεν εἰς ἀνόητόν τινα συνδυασμὸν ἀτόμων ὑλικῶν, ἀσκόπως κινουμένων, ἀναπτυσσομένων καὶ συνδυαζομένων ἐπὶ χρόνον ἄπειρον. Αὐτὸ ὑπ' αὐτῶν θεωρεῖται παραδεκτόν. Τὸ νὰ ὑποστηριχθῆ ὁμως ὅτι τὰ ἀριστουργήματα τῶν διασήμων καλλιτεχνῶν προσωπογράφων τὰ ὁποῖα θαυμάζει ὁ κόσμος, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀνόητόν τι «πασάλειμμα», κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, τυχαίως συμπληθὲν μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμοὺς, θεωρεῖται παραφροσύνη. Ἄς κρίνῃ τώρα ὁ ἀναγνώστης πόση δόσις παραλογισμοῦ ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ὑποστηριχθῆ ὁ ἀνωτέρω διισχυρισμὸς τῶν ἐξελικτικῶν.

Τὸ κάλλος ὁμως τοῦ προσώπου ἀποτελεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐκφρασιν τοῦ ἠθικοῦ χαρακτήρος. Αὐτὴν τὴν ὄψιν τοῦ κάλλους δυσκολεύεται τὰ μέγιστα νὰ συλλάβῃ ὁ καλλιτέχνης. Τὸ γεγονός ὅτι ἐνίοτε ὄραϊον πρόσωπον κρύπτει ψυχὴν χθαμαλὴν οὐδαμῶς καταργεῖ τὸν γενικὸν κανόνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ὄραϊότης τῆς μορφῆς συνήθως ὑπαινίσσεται, ἂν δὲν προδίδῃ ἐμφανῶς καὶ ἀμέσως, πλούσιον καὶ βαθὺ ψυχικὸν κάλλος. «Οἶα ἡ μορφὴ, τοιάδε καὶ ἡ ψυχὴ». Πάντοτε αἰσθανόμεθα λύπην καὶ ἀπογοήτευσιν, πολλάκις μάλιστα καὶ ἀποστροφήν, μανθάνοντες ὅτι ὀπισθεν μιᾶς ὄραϊας μορφῆς κρύπτεται ψυχὴ χθαμαλὴ καὶ ἠθικῶς ἀσχημος. Ἀκριβῶς ταύτην τὴν ἀλήθειαν ἐκφράζει ἡ γνωστὴ ἀναφήνησις: «Ἔω ἂν ὁ Θεὸς σὲ ἔκαμνε τόσον ἀγαθόν, ὅσον εὐμορφος φαίνεσαι!» Τί νὰ εἶνε λοιπὸν αὐτὸ τὸ ἐσωτερικὸν κάλλος, τὸ ἀπροσδιόριστον μὲν, ἀλλ' ἐν τούτοις πραγματικόν; Μᾶς

θέλγει τὸ κάλλος ἐνὸς τοπίου, καὶ ὁποιοδήποτε κάλλος ἢ ὠραιότης ὁμοῦ ἐνὸς προσώπου κυριολεκτικῶς μᾶς αἰχμαλωτίζει· διότι παρέχει αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν πολὺ ὑψηλοτέραν ἀπὸ οἵανδήποτε ἄψυχον καλλονήν, ὡς ἔχουσα ἐσωτερικὸν περιεχόμενον ζωντανόν, τὸ ὁποῖον οὐδ' ἢ ὠραιότερα ἴσως ἐμπεριέχει. Διὰ τοῦτο εἶνε ἀδύνατον νὰ παραθεωρήσωμεν τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν τούτου τοῦ κάλλους χωρὶς νὰ θελήσωμεν νὰ τὸ ἐξηγήσωμεν. Ἡ καλλονὴ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου εἶνε ἀκριβῶς τὸ κάλλος ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἀξίζει κανεὶς νὰ ζῆ, διότι ἐκφράζει ὅ,τι ἀριστον καὶ εὐγενὲς ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει τῆ ἀνθρωπίνῃ. Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τὴν καθημερινὴν μας ζωὴν τὸ τρυφερόν βλέμμα τῆς ψυχικῆς συμπαθείας, τὸ φωτεινὸν χαμόγελον τῆς ἀθώας χαρᾶς, τὴν στοργικὴν λάμψιν τῶν μητρικῶν ὀφθαλμῶν ἢ ζωὴ θὰ μεταβληθῆ εἰς ἄψυχον μηχανισμόν, καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ κοινωνία κατ' οὐδὲν θὰ διαφέρει τῆς ζωϊκῆς ἀγέλης.

Τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ τούτου κάλλους τὴν ὑψίστην ἐνσάρκωσιν βλέπομεν ἐφαρμοζομένην ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν Εὐαγγελίων. Τὸ ἰδεῖν τοῦτο τοῦ πνευματικοῦ κάλλους θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ εἰδικώτερον ἄλλοτε. Τοῦτο μόνον ἐνταῦθα θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν: ὅτι τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν κάλλος, ὅταν ἐνοικῆ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐκφράζεται τόσον τελείως ἐν τῷ θεανδρικῷ τοῦ Κυρίου προσώπῳ, ἀπαιτεῖ ἀπαραιτήτως τὸν ἀποχρῶντά του λόγον, ὡς ἔχουν τὸν λόγον τῶν καὶ τὰ ὠραία τῆς ἐπιστημονικῆς κηπουρικῆς ἀνθη, καὶ οἱ πολυτελέστεροι τῆς γῆς καρποί, καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν καλλιτεχνικὴ τῶν ἀναπαράστασις. Θὰ θεωρῆται πάντως ὡς ὁ ἠλιθιώτερος τῶν ἀνθρώπων ὅστις θὰ ἐπεχείρῃ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι αἱ φυσικαὶ αὐταὶ καλλοναὶ ἐφύτρωσαν αὐτομῆτως, ἢτοι ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς εἰδικῆς ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας, ἢ ὁποία προϋποθέτει κοπιώδη διανοητικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὲν θὰ ἦτο ἐξ ἴσου τοῦλάχιστον ἠλιθία ὄχι πλέον ἢ πεποίθησις, ἀλλὰ καὶ μόνη ἢ ἀπλῆ ὑπόθεσις, ὅτι τὸ ἀπείρω εὐγενέστερον καὶ ὑψηλὸν κάλλος τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος μετὰ τῶν δι' ὧν ἐκδηλοῦται τοῦτο ἐξαιρετικῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου προῆλθεν ἐκ τῶν καθαρῶς ζωικῶν ἐνστικτῶν, ὁ τελευταῖος τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶνε ἡ ἱκανοποίησις καθαρῶς βιολογικῶν ὁρμῶν πρὸς διαίωσιν τοῦ εἴδους; Καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι καὶ τὰ ἐνστικτα ταῦτα κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τυχαῖον ἀποτέλεσμα ὄλων ἀσκόπων συνδυασμῶν ἀπείρων ὕλικῶν ἀτόμων; Καὶ μόνον τὸ γεγονός ὅτι προσκαλούμεθα νὰ δεχθῶμεν τοιαύτην ἐξήγησιν τοῦ ἠθικοῦ

κάλλους τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος μαρτυρεῖ εἰς πόσον δεινὴν θέσιν εὐρίσκεται ἡ ἀποκρούουσα τὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν φιλοσοφία.

Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ πραγματικότης καὶ ἡ ἀφθονία τοῦ κάλλους ἐν τῷ εὐρεῖ τούτῳ κόσμῳ εἶνε ἀναντίρρητος. Τὸ κάλλος τοῦτο θεωροῦμεν καὶ ἀποθαυμάζομεν πανταχοῦ: καὶ εἰς τὴν τρυφερὰν ὠραιότητα τοῦ κρίνου τοῦ ἀγροῦ, καὶ εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, καὶ εἰς τὰ εὐγενῆ καὶ ὠραία χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, καὶ εἰς τὴν ἀσύλληπτον γοητείαν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Εἴτε μὲ τὸ μικροσκόπιον ἐξετάζομεν τὰ περὶ ἡμᾶς, εἴτε διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀτενίζομεν ἄφωνα πρὸς ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς περιέχει ἡ φύσις, πανταχοῦ εὐρίσκομεν ἀποχρῶντα λόγον εἰς τὸ νὰ αἰσθανθῶμεν βαθὺ εὐγνωμοσύνης συναίσθημα πρὸς τὸν Αἴτιον τοῦ κόσμου τῆς ὠραιότητος. Καὶ αὐθόρμητα τὰ χεῖλη ἡμῶν ψυθυρίζουν ὅ,τι ποτὲ ἀνέκραξεν ὁ εὐαισθητότατος εἰς τὸ κάλλος τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου Ψαλμῶδός: «Κύριε, ἐδοκίμασάς με καὶ ἔγνωσ με· ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμασιώθης· θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχὴ μου γινώσκει σφόδρα».

#### ΜΙΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΟΥ NORTHAMPTON

Τὴ θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ εἰς τὸν Σεβ. Φιλιππούσην—Τὸ καθῆκον τῶν Ἑλλήνων γονέων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

[Γράμματα ἐξ Ἀγγλίας]

Ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Northampton τῆς Ἀγγλίας εἰς μίαν ἐγκύκλιον αὐτοῦ ἐπιστολήν, περίληψις τοῦ περιεχομένου τῆς ὁποίας δημοσιεύεται εἰς τὸ περιοδικὸν «Universe» τῆς 7ης Δεκεμβρίου, τάδε λέγει: πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς γονεὺς τῆς ἐπαρχίας του: «Ἡ διάσωσις τῶν σχολείων μας συνετελέσθη μέχρι τοῦδε χάρις εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὸν εὐλαβικῶς ρωμαιοκαθολικὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ μας. Ἄν γίνωμεν ἐπιλήσμονες τοῦ ζήλου τούτου καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς μας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, θὰ ἀπολέσωμεν ἀναμφιβόλως τοὺς καρπούς τῶν ἀγώνων, οὓς διεξήγαγον οἱ προπάτορες ἡμῶν διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων των... Ἐἴθε νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ ὁ Θεὸς νὰ ἐπαναληφθοῦν τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος. Πλὴν, δυστυχῶς, παρατηροῦμεν ἤδη μίαν τάσιν ἐκ μέρους ἐκείνων, οἱ ὁποιοὶ λόγῳ τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεως αὐτῶν ὄφειλον νὰ γνωρίζουν πόσῃν δυνάμει ἔχει τὸ παράδειγμά των ἐπὶ τῶν ἀπώρων ρωμαιοκαθολικῶν, τάσιν νὰ ἀποστέλλουν τὰ τέκνα των δι' ἐπουσιώδεις ἢ διὰ οὐδένα ἀπολύτως λόγον εἰς προτεσταντικὰ δημόσια σχολεῖα. Καὶ θὰ ἦτο ἀρὰ γε ἐκπληκτικτικὸν ἂν τὸ παράδειγμα τοῦτο ἠκολουθεῖτο ὑπὸ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ των ὅπως ἴδωσι διανοιγόμενον ἐνώπιον τῶν

τέχνων των μέλλον λαμπρόν, θά ἀπέστελλον τὰ τέχνα των εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, τὰ ὁποῖα μ' ἔλα ταῦτα, στεροῦνται τῶν πνευματικῶν ἐκείνων ἐφοδίων, τὰ ὁποῖα δίδουν μόνον τὰ ῥωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα; Καὶ ὅμως ὑπάρχει σήμερον τοιαύτη τάσις μεταξὺ ἐνίων ἐκ τῶν εὐπορουσῶν τάξεων. Τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου κατέστησεν αὐτοὺς ἐπιλήσιμονας τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἔχουν ὡς ῥωμαιοκαθολικοὶ γονεῖς καὶ συνεσχότισε τὴν πνευματικὴν αὐτοσυνειδησίαν των. Ταῦτα εἶναι ἄξια θυμωσμοῦ καὶ μᾶλλον ὑπεθυμίζουσι τὴν φοβερὰν καὶ ἐπίσημον ὑπόμνησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, λέγοντος «ὅς ἂν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, καλὸν ἔστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περικεῖται λίθος μυλικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν» (Ματθ. 9, 42).

Ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ταύτης τοῦ Ἐπισκόπου Northampton πληροφοροῦμεθα σαφῶς καὶ ἄνευ περιστροφῶν α) ὅτι ἀποτελεῖ καθήκον ἀφοσιώσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ διὰ πάντα ῥωμαιοκαθολικὸν νὰ ἀποστέλλη τὰ τέχνα του εἰς μόνον τὰ ῥωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα; β) ὅτι τὰ ῥωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα γνωρίζουσι καλῶς τὴν τέχνην καὶ κατορθώνουσι νὰ ἐγχαράττουσι εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τροφίμων αὐτῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ζῆλον ὑπὲρ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' ἀκολουθίαν φυσικὴν καὶ λογικὴν νὰ ἐνσταλλάξουσι τὸ μῖσος ἢ τοῦλάχιστον τὴν ἀδιαφορίαν πρὸς ἄλλην οἰανδήποτε Ἐκκλησίαν; καὶ γ) ὅτι ἀποτελεῖ κί βουνον καὶ ἀμαρτήματα βαρύτερα ἢ ἀποστολὴ τέχνων ἀνηκόντων εἰς ῥωμαιοκαθολικοὺς γονεῖς εἰς προτεσταντικὰ σχολεῖα.

Νομίζομεν ὅτι θά ἔπρεπε χαρακτηρισμοὶ τοιοῦτοι τῶν μὴ ῥωμαιοκαθολικῶν σχολείων γινόμενοι ὑπὸ ἐπισημῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας νὰ λαμβάνουσι ἕσον οἶόν τε εὐρύτεραν δημοσιότητα ἐν Ἑλλάδι διὰ τὸ νὰ διδῆται εὐκαιρία εἰς τοὺς Ἕλληνας γονεῖς νὰ ἀνοίγουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας των καὶ νὰ καταλαμβάνουσι ὁποῖαν ἀδικίαν διαπράττουσι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν των καὶ εἰς τὸ ἔθνος των ἀποστέλλοντες τὰ τέχνα των εἰς τὰ διάφορα «Λεόντια» σχολεῖα; τῆς Δύσεως ἄλλωπεκὴν ἡμῖς ἐπιστέλλομεν διδάσκουσι δὴθεν τοὺς Ἑλληνόπαιδας πολιτισμὸν (!) καὶ γλώσσας.

Ἀλλὰ πῶς, λοιπόν, Σεβασμ. κ. Φιλιπούση, ὑμεῖς ὁ προϋστάμενος ἕλων τῶν τοιούτων καὶ παραπλησίους σκοποῦς ἐπιδιωκόντων σχολείων, δύνασθε νὰ δικαιολογήσητε τὴν παρουσίαν ἐν Ἑλλάδι ἕλων τῶν Καλογήρων καὶ Καλογραιῶν τῶν ἐξαπολυομένων ἐκ τοῦ Βατικανοῦ καὶ διατελούντων ὑπὸ τὴν σκέπην ὑμῶν καὶ προστασίαν; Ἀφοῦ ἔ ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς ἄνω συνάδελφος Ἑμῶν ἐπιστεῖται τὴν Θεοῦ τιμωρίαν καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Βατικανοῦ κατὰ παντὸς γονεῶς ῥωμαιοκαθολικοῦ, πλὴν ἐπὶ τέλους Ἀγγλοῦ τὴν ἐθνότητα, ἀπαστέλλοντες τὰ τέχνα του εἰς Ἀγγλικά προτεσταντικὰ Σχολεῖα, πῶς ὑμεῖς ἐπὶ τῇ δόξει ποίας λογικῆς καὶ ποίου

νόμου ἠθικοῦ ἀνοίγετε ὁσμήραϊ πλείονα σχολεῖα καὶ προσκαλεῖτε τοὺς Ἕλληνας γονεῖς νὰ ἐμπιστευθοῦν τὰ τέχνα των εἰς τὰς χεῖρας τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν σας; Βεβαίως θά ἰσχυρισθῆτε ὅτι τὰ ἐν Ἑλλάδι σχολεῖα τῶν Καλογήρων καὶ Καλογραιῶν τῆς Δύσεως δὲν κάμνουν προπαγάνδαν, ὅτε δὲ διάζουσι τοὺς τροφίμους των νὰ ἐπισκέπτονται τὰς ἐκκλησίας, αἷτινες ἀπαραιτήτως ὑπάρχουν εἰς ἕλα τὰ ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦντα σχολεῖα σας. Πλὴν ἰδοὺ αὐτὸς ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Northampton τῆς Ἀγγλίας ὁ ὑπακούων εἰς τὰς κελεύσματα τῆς ἰδίας ἀρχῆς, ἐξ ἧς ἀντλείτε καὶ ἡμεῖς τὴν ἐξουσίαν καὶ αὐθεντίαν σας, διαμαρτύρεται κατὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὑμῶν τούτου καὶ σᾶς ἀποκαλύπτει μὴ λέγοντα τὰ ἀληθῆ ὅταν διαβεβαίωσιν μετὸν ἐπιστημότερον τρόπον ὅτι τὰ ῥωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μόνον δύνανται νὰ δώσουσι τὰ πνευματικὰ ἐφόδια τὰ ἀπαραίτητα διὰ πάντα ῥωμαιοκαθολικόν, ὅτι εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα ἔκτυπος καὶ προφανῆς τυγχάνει ὁ ῥωμαιοκαθολικὸς χαρακτήρ καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα σχολεῖα εἶναι, ὅπως εἶπεῖν, τὰ θερμοκῆπια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνοίγουν οἱ κάλυκες τῶν γενῶν τοῦ μέλλοντος καὶ αὐξάνει καὶ κρατύνεται ὁ πρὸς τὴν ῥωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν ζῆλος καὶ ἡ ἀφοσίωσις. Τοῦτο, ἄλλως, εἶναι φυσικώτατον. Ἐφόσον οἱ παιδαγωγοὶ σας εἶναι πιστοὶ ὑπήκοοι ὑμῶν καὶ πράκτορες τοῦ Βατικανοῦ ὅπουδήποτε τῆς γῆς εὐρίσκονται, εἶναι λογικῶς ἀδύνατον ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν διδασκαλικῶν των καθηκόντων νὰ ἀποχωρίζωνται τῆς ιδιότητος αὐτῶν ἐκείνης. Καὶ δὲν δύνανται κατ' ἀκολουθίαν παρὰ νὰ εἶναι κήρυκες διαπρύσιοι τῶν ἀρχῶν τῆς Ρώμης, μεταλαμπαδεύεται τοῦ μῖσους αὐτῆς κατὰ παντὸς ὀρθοδόξου καὶ ἑλληνικοῦ ἢ τοῦλάχιστον καλλιέργηται ἐν συνειδήσει καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος τῆς ἀδιαφορίας καὶ ψυχρότητος πρὸς πᾶσαν ἐκδήλωσιν θρησκευτικῆς ζωῆς, καὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ ἀντιθρησκου καὶ ὀλιστικοῦ πνεύματος, τοῦ ὅπερ ἀνέκαθεν ἐθεώρησεν ἡ Ρώμη ὡς ἐν ἐκ τῶν μέσων τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀντορθοδόξου προπαγάνδας, τὴν ὁποῖαν μετὰ τόσου πείσματος καὶ συστηματικότητος πάντοτε διεξάγει.

Ἄλλ' ὡς εἶπον ἀνωτέρω, οἱ λόγοι τῆς ἐγκυκλίου τοῦ ἐπισκόπου Northampton θά ἔπρεπε νὰ τεθῶσι πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν Ἑλλήνων γονεῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ἔδει νὰ ἐπαναλαμβάνωνται ὑπὸ παντὸς Ἱεράρχου καὶ παντὸς ἄλλου κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Θά ἔπρεπε νὰ λέγηται ἰδιαιτέρως εἰς αὐτούς: «τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου κατέστησεν ὑμᾶς ἐπιλήσιμονας τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος ὅπερ ἔχετε ὡς Ὀρθόδοξοι Ἕλληνας γονεῖς, καὶ συνεσχότισε τὴν πνευματικὴν ὑμῶν αὐτοσυνειδησίαν μέχρι τοσοῦτου, ὅστε νὰ παραδίδητε τὰ τέχνα σας διὰ τῶν ἰδίων σας χερῶν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ἂν μὴ τι ἄλλο, ἐμπνέουσιν εἰς τὰς ἀπαλὰς ψυχὰς τῶν τροφῶν ἑλαστών σας καὶ τῶν χρυσῶν ἐλπίδων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους περιφρόνησιν πρὸς

τὴν πάτριον αὐτῶν θρησκείαν καὶ τοὺς ἐπισήμους ἐκ-  
προσώπους τῆς καὶ ἀπεργάζονται ἐξ αὐτῶν αὐτόματα  
φελλίζοντα μὲν φρασιδίᾳ τινὰ γαλλιστί, ἀλλ' ἄβουλα,  
ἐστερημένα ἐρριζωμένων ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων,  
κεχηγνότες εἰς ἐπιδείξεις κοσμικὰς καὶ τάσιν περὶ τὸ  
ἐλευθεροστομεῖν καὶ ἰσχυρίζεσθαι ὅτι τὰ πάντα γινώ-  
σκουσιν ὡς ἀξιοθέητα πτυχίου ξενογλώσσου σχολῆς».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐν τῷ  
μέσῳ τῶν ποικίλων ζητημάτων, ἅτινα ὠρθοῦντο ἐπι-  
τακτικῶς ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τῶν ἀπεγνωσμένων ἀγώ-  
νων, τοὺς ὁποίους μετὰ τσαύτης ψυχραιμίας καὶ  
εὐαγγελικῆς αὐτοθυσίας διεξήγε πρὸς περισσῶν τοῦ  
γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶχε γίνῃ πρό-  
τινων ἐτῶν ὁ ἐνθουσιώδης κήρυξ τῆς ἰδέας ἰδρύσεως  
σχολείων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας σκοπὸν κυρίως καὶ  
κατ' ἐξοχὴν ἔχόντων νὰ ἐλκύσῃν τοὺς μεθητάς ἐκεί-  
νους καὶ τὰς μαθητριάς, τὰς ὁποίας ἀπορροφῶν τὰ  
διάφορα προπαγανδιστικὰ σχολεῖα ἐν Ἑλλάδι. Ἡ  
κίνησις ἐκείνη, χάρις εἰς τὰ ὑψηλόφρονα αἰσθήματα  
καὶ τὸν πανθομολογούμενον ζῆλον τοῦ Πρωθυεράρχου  
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶχεν ἀρκούντως προ-  
χωρήσει, ἐξετυπώθη δὲ καὶ Καταστατικὸν τῆς Ἐται-  
ρείας, ἥτις ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐμελλε  
νὰ προβῇ εἰς τὴν ἰδρύσιν καὶ ὀργάνωσιν τῶν ἀντιπρο-  
παγανδιστικῶν σχολείων. Νέα ὅμως γεγονότα, ὀφει-  
λόμενα κατὰ μέγα μέρος εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἔδει νὰ  
ᾧσι συνεργεῖ καὶ δεξιὸι βραχίονες τοῦ ἐμπνευσμένου  
ἀρχηγοῦ τῶν, ἀνέκοψαν τὴν εὐλοίων ἐκείνην σῶτει-  
ραν ἐργασίαν, ἥτις ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας μέλλει νὰ  
προσκομίσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν ἂν ποτε  
πραγματοποιηθῇ. Ἦδη μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν  
Μητροπόλεων τῶν Ν. Χωρῶν μετὰ τῶν τῆς Π. Ἑλ-  
λάδος, ὁπότε νέα δυνάμεις μετοχετεύεται εἰς τὴν Ἐκ-  
κλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ νέοι ὀρίζοντες διανοίγονται  
ἐνώπιον αὐτῆς, νομίζομεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη ἐπιδε-  
βλημένη, ἵνα συνεχισθῇ ἡ ἀρχαμένη, πλὴν ἀνακοπεῖσθαι,  
ἐργασία πρὸς δημιουργίαν σχολείων δια ἐλούντων ὑπὸ  
τὴν ἄμεσον ἐποπείαν τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πρὸς τοῦτο  
πόροι εὐρίσκονται εἰς τὰ θηλάκια τῶν εὐσεβῶν Ἑλ-  
λῆνων, οἱ ὅποιοι πάντοτε ὑπεστήριξαν τοιαύτης πρω-  
τοβουλίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Λονδίνον, 13 Δεκεμβρίου 1928

† Ὁ Μ. Ἀρχιμ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

## Ἡ ἐν Γερμανίᾳ Θεολογικὴ Κίνησις

ε'.

Ὁ λόγος περὶ τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παι-  
δαγωγικῆς καὶ κατηχητικῆς κινήσεως ἐν  
Γερμανίᾳ.

Λίαν ἀξιόλογον σύγγραμμα περὶ τῶν ζητημάτων  
τῆς θρησκευτικῆς μετεκπαιδεύσεως τῶν ἀποφοίτων  
τῶν σχολείων μετ' ἀπολογητικῆς χροιάς ἐξ ἐπόψεως  
παπικῆς πραγματευόμενον, θεωρεῖται καὶ εἶναι τὸ

τοῦ W. Burger, εἰς ὃ συμμετέχει ἐκλεκτὸν ἐπιτελεῖον  
παπικῶν θεολόγων. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο φέρει τὸν  
τίτλον «Handbuch für die religiös—sittliche Un-  
terweisung der Jugendlichen» καὶ ἐξετάζει πάντα  
τὰ προβλήματα, ἅτινα σχετίζονται πρὸς τὴν σύγχρο-  
νον νεότητα. Ἐξεδόθη τῷ 1922.

Τὴν σύγχρονον θρησκευτικὴν κίνησιν ἐν τοῖς σχο-  
λείοις περιγράφει ὁ Degenfeld ἐν τῷ ἔργῳ του  
«Jesus in unseren Schülerleben» 1920. Ἐνταῦθα  
ἀναγινώσκομεν καὶ μίαν πληροφορίαν σπουδαιοτάτην  
διὰ τοὺς παρακολουθοῦντας τὴν σύγχρονον μαθητι-  
κὴν κίνησιν: Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Ἑυρωπαϊκοῦ  
πολέμου οἱ μαθηταὶ γυμνασίων τινῶν, καὶ δὴ τῆς ἐν  
Θυριγγίᾳ Ἐρφούρτης, ἐξεδήλωσαν τὴν πρόθεσιν νὰ  
χειραφετηθῶσιν ἀπὸ πάσης ἐπιρροῆς τῶν ἱερέων καὶ  
καθηγητῶν τῶν ἐπὶ τῆς σχολικῆς τῶν κοινότητος.

Kessler Pädagogische Charakterköpfe. Ἔκδ.  
γ' 1921.

Τὸ ἔργον τοῦ O. Uttendörfer «Zinzendorf und  
die Jugend» (1923) ἐκτίθησι τὰς παιδαγωγικὰς  
ἀρχὰς τοῦ Zinzendorf, ἀλλ' εἶναι συγχρόνως μία  
ἀπολογία ὑπὲρ τῆς παιδαγωγικῆς δυνάμεως καὶ ἀξίας  
τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις περιγράφεται ὡς τὸ ἰδεῶδες  
τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ὁ Zinzendorf εἶναι εἰς ἐκ  
τῶν ὑπερμάχων τῶν δικαιωμάτων τῆς παιδικῆς καὶ  
νεανικῆς ἡλικίας—ἀκριβῶς ὡς καὶ ὁ Rousseau—ἥτι  
θέλει τὴν ἀγωγήν ἐλευθέραν παντὸς δεσμοῦ καὶ πε-  
ριορισμοῦ, ἀντιθέτου πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς παι-  
δικῆς καὶ νεανικῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὀδηγομένην ὅμως  
ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς θρησκείας τῆς χαρᾶς  
ἐννοουμένου.

1924. F. Saupe, Deutsche Pädagogen der Neuzeit

Ἐκ τοῦ ἔργου τούτου γνωρίζομεν τὰς φυσιογνω-  
μίας τῶν μεγαλειτέρων παιδαγωγῶν τῆς νεωτέρας  
καὶ συγχρόνου Γερμανίας, πληροφορούμεθα δὲ συγ-  
χρόνως ποῖα εἶναι αἱ κατευθύνσεις τῆς νεωτέρας  
παιδαγωγικῆς. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Saupe δύναται νὰ  
χαρακτηρισθῇ ὡς μία εἰσαγωγή εἰς τὴν κατανόησιν  
τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς καὶ παιδαγωγικῆς κινή-  
σεως.

Τὸ διδακτικὸν πρόβλημα τῆς προσφορᾶς (διδακτι-  
κῆς μεθόδου) τῆς Ἰ. Ἱστορίας πραγματεύεται θαυμα-  
σίως καὶ κατὰ πρωτότυπον τρόπον ὁ G. Fanckhau-  
ser ἐν τῷ ἀξιολόγῳ βιβλίῳ τοῦ Eberhard «Arbeits-  
chulmössiger Religionsunterricht» (1924).

Πῶς ἀντιλαμβάνονται καὶ διδάσκουν σήμερον οἱ  
παπικοὶ θεολόγοι τὴν κατήχησιν καὶ τὰ ἱερὰ μαθή-  
ματα γενικῶς, πληροφορούμεθα ἐκ τῆς Κατηχητικῆς  
τοῦ Mayer (1924), ἡ ὁποία, μετὰ σύντομόν τινα

ιστορικήν επισκόπησιν εξετάζει ζητήματα μεθοδικῆς ἰδίᾳ διδασκαλίας.

Στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν νεωτέραν παιδαγωγικὴν ψυχολογίαν, ἣτις, ὡς γνωστόν, ἀσχολεῖται ἐσχάτως μὲ τὸ πρόβλημα τῆς ψυχοαναλύσεως, ἔχει τὸ βιβλίον τοῦ Boudouin «Suggestion und Autosuggestion» (Ἑποβολὴ καὶ ἀνθυποβολή) 1924.

Niebergall, (συγχρόνου διαμαρτυρομένου πρακτ. θεολόγου) «Christliche Jugend—und Volkserziehung» 1924 (χριστιανικὴ παιδαγωγικὴ ἐπὶ θρησκευτικο-ψυχολογικῆς βάσεως). Τὸ βιβλίον ἐνδιαφέρει οὐ μόνον τοὺς παιδαγωγούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πνευματικούς.

Κατ' ἰδιόρρυθμον τρόπον πραγματεύεται ὁ Stuckert λίαν σοβαρὸν πρόβλημα, τὸ τῆς διδασκαλίας τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης. Ἐναχωρῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅτι σκοπὸς τῆς διδασκαλίας καὶ δὴ τῶν θρησκευτικῶν εἶναι οὐχὶ τόσον ἢ προσφορὰ τοῦ ὑλικοῦ, ὅσον ἢ λεγομένη εἰδολογικὴ μόρφωσις καὶ ἢ μόρφωσις τοῦ χαρακτῆρος, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ του δὲν ὀρμάται ἐκ τῶν ὑποδειγμάτων τῆς ἱστορίας τῆς Ἰ. Γραφῆς, ἀτινα νομίζει ὅτι δυσκόλως δύνανται νὰ προσαρμοσθῶσι καὶ συγχωνευθῶσι μετὰ τοῦ κύκλου τῶν παραστάσεων τοῦ συγχρόνου παιδός, τοῦ βιοῦντος ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἀναχωρεῖ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀντιθέτως ἐκ σημείου οἰκείου πρὸς τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν καὶ πείραν τῆς παιδικῆς ψυχῆς, ἐξετάζων οὕτω, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς, σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα, ὡς τὰ τῆς ἐργασίας, ἐπαγγέλματος, ἀξίας τοῦ χρόνου, οἰκογενείας, πατρίδος, πτωχείας καὶ πλοῦτου, ἀλληλεγγύης κλπ.

Ἐνταῦθα ἀναφέρομεν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Emel Pfenningdot «Wie lehren wir Evangelium Ein Methodenbuch auf psychologische Grundlage für die Praxis des Religionsunterrichts in Schule und Kirche» (ἔκδ. β' 1925), ὅπερ ἐμνημονεύσαμεν καὶ προηγουμένως. Μεθοδολογικῶς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν ὁμάδα, ἣ τὴν θεωρίαν ἐκείνην, ἣτις φέρει τὸ ὄνομα «Persönlichkeits pädagogik». Κεντρικὸν σημεῖον τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐξετάζει τί εἶναι Εὐαγγέλιον, ποῖα εἶναι ἡ ψυχολογικὴ βάσις τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου, ἀναλύει ταύτην ἐν τῷ φωτὶ τῆς παιδικῆς ψυχολογίας, τέλος δὲ ἀσχολεῖται μὲ τὴν διδασκαλικὴν μέθοδον. Εἰσερχόμενος εἰς τὸ ζήτημα ἐὰν τὸ Εὐαγγέλιον ἀνταποκρίνηται πρὸς τὴν παιδικὴν ψυχὴν, ποιεῖται ἐν ὀλίγοις ἀνάλυσιν τῶν ψυχικῶν ἱκανοτήτων τοῦ παιδός. Ἡ διδασκαλία δέον ν' ἀνταποκρίνηται πρὸς τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ἐπίπε-

δον τῆς ψυχῆς τοῦ μαθητοῦ· οὗτος πρέπει νὰ λαμβάνῃ προσωπικὴν θέσιν καὶ σχέσιν μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ νὰ σχετίσῃ πρὸς αὐτὸ πάντα τ' ἀπασχολοῦντα τὸ πνεῦμά του προβλήματα, εἴτε ἐπιστημονικὰ (θεωρία τῆς ἐξελλίξεως), εἴτε ἠθικὰ (γενετήσιος ὁρμὴ) κλπ. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου νομίζει ὁ συγγραφεὺς ὅτι πρέπει ν' ἀντικατασταθῶσι τὰ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Herbart λαβόντα εἰδολογικὰ στάδια διδασκαλίας (ἀτινα, ὡς γνωστόν, εἶναι πέντε. 1. Σκοπός. 2. Προσφορὰ. 3. Διέγερσις συγγενῶν παραστάσεων. 4. Συστηματοποιήσις καὶ 5. Μέθοδος-ἀσκήσις), καὶ ἀτινα ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς νοητικὰς μῆλλον ἢ συναισθηματικὰς καὶ βουλευτικὰς ἐνεργείας τῆς μαθητικῆς ψυχῆς, δι' ἄλλων σταδίων, ἀτινα ὀνομάζει **ψυχολογικά**. Οὕτω καταφέρεται κατὰ τῆς ἀποκλειστικῆς τάσεως αὐστηρῶς συστηματικῆς ταξινομήσεως τῶν γνώσεων. Τὰ ψυχολογικά ἐν τούτοις στάδια νομίζω ὅτι εἶναι μία ἐλαφρὰ μόνον τροποποιήσις τῶν εἰδολογικῶν (Προπαρασκευὴ μετὰ προσφορᾶς τοῦ σκοποῦ—Κυρίως προσφορὰ—Ἐκτίμησις—Ἐμβάθυνσις—Προτροπὴ πρὸς ἐμπρακτον ἐκδήλωσιν τοῦ διδαχθέντος), ἀποτελοῦσιν ὅμως μίαν ἐπιτακτικὴν διαρροῦθμισιν τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν, ἵνα μὴ κατανατῶ τὸ μάθημα τοῦτο μία ἀπλή παράθεσις γνώσεων.

ς'.

Τὰ τρία μεγάλα ἐκπαιδευτικὰ καὶ παιδονομικὰ σωματεῖα τοῦ Βερολίνου «Evangelische Gesamtelterbund Grob-Berlins» (μέλη ἄνω τῶν 40000), «Verein evangelischer Lehrer und Lehrerinnen» καὶ «Evangelische Verein für Kinderpflege» ἐώρτασαν κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Pestalozzi. Ὁμίλησεν ὁ ἀνώτερος ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος Runkel περὶ τοῦ Pestalozzi. Μετὰ συνοπτικὴν περιγραφὴν τοῦ βίου του, ἐξῆρε τὴν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπην καὶ τὰς χάριν αὐτῆς πράξεις.

Ὁ Pestalozzi εἶναι ὁ κυρίως ἰδρυτὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὑπῆρξε δ' ὁ μεγαλειότερος προστάτης τῶν ὀρφανῶν παιδίων. Τὰ ἰδεώδη τοῦ μεγάλου παιδαγωγοῦ ἀκόμη καὶ σήμερον ἔχουσι μεγάλην ἀξίαν. Σήμερον ἡ ἐκπαιδευτικὴ κίνησις τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν ἢ ἀναμόρφωσιν τοῦ σχολείου, ἀλλὰ ἀπασχολεῖται μᾶλλον μὲ τὸ ὡσαύτως μέγα πρόβλημα: ποίαν ὁδὸν πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ ἡ σημερινὴ ἀγωγή, ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ μεγάλου σκοποῦ τῆς, τῆς μορφώσεως χαρακτήρων. Καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τὴν λύσιν ἔδωκεν ὁ Pestalozzi, ἐξάρας κυρίως τὴν σπουδαιότητα



τῆς μητρικῆς ἀγωγῆς. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅμως αἱ περισσότεραι γυναῖκες ὑπανδρεύονται χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν παραμικρὰν ἰδέαν πῶς πρέπει ν' ἀνατρέψωσι τὰ τέκνα των, οὐ μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς.

Σειρὰν δημοσίων διαλέξεων ἔκαμε καὶ τὸ «Religionspädagogische Institut in Berlin». Σκοπὸς τοῦ Ἰνστιτούτου τούτου εἶναι ἡ ἐξέτασις παιδαγωγικῶν καὶ σχολικῶν ζητημάτων ἐν σχέσει πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγήν, συνεργάζεται δὲ μετὰ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Ἰνστιτούτου ἀγωγῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτου παρεχομένης διδακτικῆς καὶ γενικῆς παιδαγωγικῆς μορφώσεως, ἀναλαμβάνει τὸ «Religionspädagogische Institut» τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν ζητημάτων ἀναγομένων μόνον εἰς τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν τῶν παιδῶν καὶ τῶν νέων. Ὁμίλησαν κατὰ τὸ διαρροῦσαν χειμερινὸν ἐξάμηνον (1926 - 1927) ὁ καθηγητὴς κ. Mahling, περὶ ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἠθικῆς, οἱ ἐκπαιδευτικοὶ σύμβουλοι κ. κ. Nickol καὶ Kürsten, ἀνώτεροι κληρικοί, ὡς οἱ κ. κ. Dibelius, Rurghart κλπ. καὶ τινες ὑφηγηταὶ καὶ δόκτορες (D. Dehn, Jahn, Delekat κλπ.). Τὸ Ἰνστιτούτον ἔχει καὶ βιβλιοθήκην καὶ πρακτικὸν τμήμα διὰ παιδαγωγικὰς ἀσκήσεις.

Σπουδαῖοι παιδαγωγοί, ὧν αἱ θεωρίαι ἀσκοῦσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς συγχρόνου παιδαγωγικῆς κινήσεως, ὑπῆρξαν καὶ εἶναι οἱ ἑξῆς: (ἰδὲ ἀνωτέρω τὸ σύγγραμμα τοῦ Saupé): Natorp (κοινωνικὴ παιδαγωγικὴ), Foerster (ἠθικὴ παιδαγωγικὴ), Hermann (πειραματικὴ παιδαγωγικὴ), Paulsen (πολιτισμὸς καὶ παιδαγωγικὴ), Messer (φιλοσοφικὴ παιδαγωγικὴ), Cansberg (ἀτομικὴ παιδαγωγικὴ), Glaudig (παιδαγωγικὴ τῆς προσωπικότητος), Rein, Spranger, Lehmann, Kerschesteiner, Seyfert, Oesterreich, B. Otto, W. Stern κ.λ.π.

ζ'.

Ἐξετάζων τὴν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν κίνησιν τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης, ὡς καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλανθρωπικὴν δρασίαν ἐν ὀλίγοις, περιορίζομαι ν' ἀναφέρω τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς ἓν ἐκ τῶν πέντε μεγάλων ἰδρυμάτων Διακονισσῶν ταῦ Βερολίνου, καὶ εἰς ἓν αὐτῶν «Orfelinhaus» ἐν Nowawes, παρὰ τὸ Potsdam, ὅπου στεγάζονται παῖδες κωφάλαλοι καὶ τυφλοί.

Τὸ Lazarus=Kranken=und Diakonissenhaus, ὅπερ ἐπεσικέσθην, διευθύνεται ὑπὸ τοῦ πάστορος

Schulz καὶ τῆς γραίας διακονίσσης A. v. Ehrenstejn. Περιλαμβάνει, ἐκτὸς τοῦ σχολείου διακονισσῶν, νοσοκομεῖον, ἐργαστήρια ἀπόρων κορασίων, παιδικὸν κήπον καὶ αἰθούσας δι' ἀναψυχὴν καὶ μελέτην χάριν μικρῶν μαθητῶν. Αἱ διακονίσσαι ἀνέρχονται εἰς 343.

Τὸ Orfelinhaus ἐν Nowawes, διευθυνόμενον ὡσαύτως ὑπὸ σεβασμίου πάστορος, ἰδρύθη τὸ 1906 χάριν κωφάλλων καὶ τυφλῶν παιδῶν. Λίαν περιορισμένον κατ' ἀρχάς, κατέχει σήμερον μεγάλην περιοχὴν καὶ πολλὰ παραστήματα, εἰς ἃ στεγάζονται καὶ ἐργάζονται παῖδες καὶ κοράσια πάσης ἡλικίας. Πάντες ἐργάζονται, ἀναλόγως τῶν δυνάμεων καὶ ἱκανότητων των. Ἡ ἐπιμέλεια καὶ παρακολούθησις αὐτῶν εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς ἀδελφάς, αἱ ὁποῖαι φέρονται ὡς φιλόστοργοι μητέρες.

Ἐνεγράφη ὡσαύτως μέλος εἰς τὸ «Christlicher Verein junger Männer» (C. V. J. M.), ἵνα δυναθῶ νὰ παρακολουθῶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἐργασίαν διὰ τοὺς νέους. Ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ ἀδελφότης ἔχει τὸ σύστημα τῶν τμημάτων, ἢ συγκεντρωτικῶν κύκλων, ἀναλόγως τῆς ἐθνικότητος (ἀγγλικός, ρωσικὸς κλπ. κύκλος), τοῦ ἐπαγγέλματος (ἐπιστήμονες, ἔμποροι, τεχνίται κλπ.), τῆς εἰδικῆς ἱκανότητος (ὀρχήστρα, χορωδία κλπ.), τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἐκάστου κλπ., ἀλλὰ γίνονται καὶ γενικαὶ συγκεντρώσεις χάριν διαλέξεων καὶ ἄλλων σκοπῶν. Ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἀδελφότητος ὑπάρχουσιν ἀναγνωστήρια, βιβλιοθήκαι, ἐστιατόριον, αἰθουσα διαλέξεων, παιγνιδίων κλπ., γυμναστήριον, λουτήρες καὶ ξενῶν. Ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος δίδεται καὶ κινηματογραφικὴ παράστασις. Αἱ θρησκευτικαὶ διαλέξεις σχετίζονται πρὸς τὴν ζωὴν τῶν νέων καὶ ἔχουσι μᾶλλον πρακτικὸν χαρακτῆρα.

Τελευταῖων τὴν ἐπισκόπησιν ταύτην τῆς ἐν Γερμανίᾳ συγχρόνου ἐπιστημονικῆς θεολογικῆς καὶ ἐθνικοκοινωνικῆς κινήσεως, ἀναφέρω καὶ σύγγραμμά τι τοῦ De Cerswarem «La liturgie byzantine et l'union des Eglises» (1926), ὅπερ ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν κίνησιν πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους ὑψίστης σημασίας, διότι ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει τὴν χριστιανικὴν λατρείαν τοῦ Βυζαντίου διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ τὴν ἐπίδρασιν ταύτης ἐπὶ τῆς λατινικῆς λατρείας.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (1926) ἦλθεν εἰς φῶς καὶ ἡ γ' ἔκδοσις τοῦ L. Eisenhofer «Grundriss der Kathol. Liturgik» (Freiburg 1926).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΩΡΑΓΙΤΗΣ



## Η ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

*Δύναται ὁ Χριστιανὸς νὰ εἶναι καὶ Θεοσόφος συγχρόνως;*

Δι' ὅσων ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ εἵπομεν, κατεδείχθη μὲν ἢ ἐν τῷ προγράμματι τῶν Θεοσοφικῶν Στοιῶν ὑπάρχουσα ἀντίφασις, ἐξήχθη δὲ συγχρόνως τὸ συμπέρασμα ὅτι πρὸς οὐδεμίαν θρησκείαν δύναται νὰ συμβιβασθῇ ἡ Θεοσοφία καὶ κενὸς ἄρα ἐννοίας εἶναι ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἐν τῇ Θεοσοφικῇ Ἐταιρίᾳ ὑπάρχει πλήρης καὶ τελεία ἀνεξίθρησκεία. Καὶ θὰ ἐπερίττευε μὲν ἴσως πᾶσα περαιτέρω τοῦ πράγματος ἐξέτασις, πλὴν καλὸν εἶναι νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐπι περαιτέρω ἐξετάζοντες τὴν εἰδικωτέραν περιπτῶσιν τῶν χριστιανῶν, ὅσοι εὐρίσκουσιν ἐν τῇ Θεοσοφίᾳ τὴν ἀνωτέραν ἐκδήλωσιν τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας των, ἀφ' οὗ ἴδωμεν κατὰ πόσον δύναται νὰ ταυτισθῇ ἡ ἰδιότης τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ θεοσόφου.

Ἄς ἴδωμεν ὅθεν τί *περὶ Θεοῦ* πρῶτον δοξάζει ἡ Θεοσοφία. «Ὁ Θεὸς ὑψίσταται—λέγει—καὶ εἶναι ἀγαθός. Εἶναι ἡ μεγάλη πηγὴ τῆς ζωῆς ἐν ἡμῖν καὶ ἐκτὸς ἡμῶν, ἀθάνατος καὶ αἰώνιος ἀγαθοποιός. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν, ν' ἀκούσωμεν, νὰ ἐγγίσωμεν Αὐτόν; ἀλλὰ πᾶς, ὅστις ζητεῖ νὰ Τὸν ἀντιληφθῇ, ἀντιλαμβάνεται Τοῦτον...» Ὀφείλομεν νὰ διακρίνωμεν μετὰ τὸ Θεοῦ, θεωρουμένου ὡς Αἰωνίας Ὑπάρξεως, Ἀπολύτου, Παντός, καὶ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς μοναδικῆς ταύτης ὑπάρξεως, ἥτοι τοῦ ἐκδηλουμένου Θεοῦ, τοῦ Λόγου, ὅστις ἀναπτύσσει καὶ ἰθύνει τὸ σύμπαν\*»). Ποῖα ἀποδείξεις χρειάζεται διὰ νὰ πεισθῇ τις ὅτι πρόκειται περὶ καθαρωτάτου *πανθεϊσμοῦ*, μηδεμίαν δυναμένου νὰ ἔχη σχέση πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν τοῦ *Ἐνὸς Προσωπικοῦ Θεοῦ*, ὅστις δὲν εἶναι τὸ Πᾶν, ἀλλ' ὁ ἔξω τοῦ Παντός Δημιουργὸς αὐτοῦ καὶ Κυβερνήτης καὶ Προνοητής; «Θεῖος νόμος ἀπολύτου δικαιοσύνης κυβερνᾷ τὸν κόσμον, εἰς τρόπον ὥστε ἕκαστος εἶναι ὄντως κριτῆς ἑαυτοῦ, ἀπονομὸς τῆς δόξης καὶ τῆς σκοτίας αὐτοῦ, διατητῆς τῆς ζωῆς, τῆς ἀμοιβῆς καὶ τῆς τιμωρίας αὐτοῦ... Πᾶσαν σκέψιν, λέξιν ἢ πράξιν ἐπακολουθεῖ ὀρισμένη συνέπεια, *οὐχὶ ἡ ἀπονομὴ ἀμοιβῆς ἢ ἡ ἐπιβολὴ τιμωρίας ὑπὸ τίνος ἐξωτερικῆς δυνάμεως*, ἀλλ' ἂ τοιέλευμα προερχόμενον ἐκ τῆς πράξεως κατ' ἑαυτήν, συνδεδεμένον στενῶς μετ' αὐτῆς ἐκ σχέσεως τοῦ ἀποτελέσματος πρὸς τὸ αἶμιον, δύο στοιχείων, αἶμινα εἶναι πράγματι τὰ ἀναπόσπαστα ἡμίση ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συνόλου». Ποῖος δὲν βλέπει εἰς τοὺς λόγους τούτους πλήρη καὶ τελείαν ἀρνησιν τῆς περὶ *«μισθαποδοσίας»* διδασκαλίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἥτις δὲν βασίζεται ἐπὶ τῆς ἀπλῆς ἐκδοχῆς τοῦ φυσικοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, ἀλλὰ διαβλέπει ἐν τῷ ἀποτελέσματι τούτῳ αὐτὸν τὸν δακτυλὸν τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ τοῦ «ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφρούς», τοῦ ἀμείβοντος τοὺς δικαίους καὶ τιμωροῦντος τοὺς ἀδίκους, τοῦ καλοῦντος τοὺς ἀμαρ-

\* Ἡ Θεοσοφ. Ἐταιρεία, τὸ ἀντικείμενον καὶ ἡ χρησιμότης αὐτῆς, ἐκδ. β'. τῆς Θεοσοφ. Ἐταιρ. ἐν Ἑλλάδι, 1928, σελ. 10 καὶ 11. Πάντα τὰ ἐφ' ἐξῆς ἀναφερόμενα χωρία ἀρῶμεθα ἐκ ταύτης τῆς ἐκδόσεως.

τωλοὺς εἰς μετάνοιαν ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐνοχῆς αὐτῶν;

Ἄλλὰ μήπως ἐν οἷς *περὶ ἀνθρώπου* διδάσκει ἡ Θεοσοφία εἶναι συμφωνοτέρα πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρχάς; «Ὁ ἄνθρωπος—λέγει—εἶναι ἀθάνατος καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ εἶναι ἀπεριορίστον δόξης καὶ λαμπρότητος...» Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὀπισθεν αὐτοῦ μίαν ἀπεριορίστον ἐξέλιξιν, ἥς ἡ διαδρομὴ εἶναι πλήρης θελητήρου, ἐνδιαφέροντος καὶ διδασκαλιῶν καὶ ἔχει ἐπίσης ἔμπροσθεν αὐτοῦ μίαν θαυμασίαν ἐξέλιξιν, ἥς ἡ ἐξέτασις εἶναι πλέον ἐπαγωγὸς καὶ διδακτικωτέρα. Ὑπάρχει ἀπόλυτος βεβαιότης τελικῆς ἐπιτυχίας παντὸς ἀνθρωπίνου ὄντος, ὅσονδήποτε καὶ ἐὰν ἡ δύνατο νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐξελέξεως». Εἶναι φανερόν ὅτι τελείως ἀποσκορακίζεται ἡ περὶ *αἰωνίου κολάσεως* τῶν ἀμαρτωλῶν χριστιανικὴ διδασκαλία, διότι τὴν βάσιν τῆς περὶ ἀνθρώπου καὶ μελλούσης ζωῆς θεωρίας τῶν Θεοσόφων ἀποτελεῖ τὸ περὶ *μετενσαρκώσεως* δόγμα τοῦ βραχμανισμοῦ, διότι «ἡ μετενσαρκώσις—λέγουσιν—ἀποδίδει εἰς τὸν Θεὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δύναμιν. Ἀπασα αἱ ψυχαὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἐν καταστάσει σπέρματος, ἄνευ γνώσεως, ἄνευ συνειδήσεως, ἄνευ κρίσεως...» Ἡ ἰδιοσυγκρασία, ἢ προσκομίξις (ὁ ἄνθρωπος) κατὰ τὴν γέννησίν του εἶναι ἔργον τοῦ ἰδίου καὶ δεικνύει εἰς ποίαν φύσιν τῆς μακρᾶς αὐτοῦ ἐξελέξεως ἔχει φθάσει... Ὁ ἄγιος τῆς σήμερον θὰ εἶναι βραδύτερον ἄγιος. Πάντες οἱ ἄνθρωποι παρομοίαν ἀκολουθοῦσιν ὁδόν, πάντες εἶναι προωρισμένοι νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ὑπερτάτην ἀνθρωπίνην τελειότητα...» Ἡ μεγαλοφυΐα ἐμπεδοῦται ἐν τῷ ἀτόμῳ μετὰ μακρὰς ὑπάρξεις προσπαθειῶν, τὸ δὲ ἄγονον τοῦ σώματος, ὅπερ φέρει, δὲν θὰ ἀποστερήσῃ τὸ μέλλον τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, κατ' ὅσον αὐτὸς οὗτος θὰ ἐπανέρχεται ἀνώτερος εἰς ἐκάστην ἀναγέννησιν». Τίς, ἄνευ τῆς ἀποκρύφου καὶ μυστηριώδους ἐννοίας, ἥτις εἰς τὰς Ἀγ. Γραφὰς ἀποδίδεται ὑπὸ τῶν Θεοσοφιστῶν, δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ θεωρία τῆς μετενσαρκώσεως εἶναι πάντη ξένη πρὸς τὴν χριστιανικὴν περὶ ψυχῆς διδασκαλίαν; Καὶ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὄχι μόνον οὐδεμίαν ἐν προκειμένῳ ἔχει θέσιν ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ αὐτὸ τοῦτο ἀναίρεσιν τῆς ὅλης βάσεως, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ χριστιανικὴ λύσις τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ προβλήματος; Ἐκαστος ἄνθρωπος γεννᾶται μὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἥτις ἀναπτύσσεται μετὰ τοῦ σώματος καὶ ἀποβαίνει καὶ παραμένει τοιαύτη, οἷαν ἐν τῇ ζωῇ διεμόρφωσεν αὐτήν ἢ ἀρετὴ ἢ ἡ κακία, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο ἔχει τὴν ὑψίστην ἀξίαν ἢ ἀνθρωπίνην ψυχὴν, διότι δύναται νὰ σωθῇ ἢ ν' ἀπολεσθῇ διὰ παντός (Ματθ. ις' 26, Μαρκ. η'. 37).

Ἡ *ἠθικὴ* τῆς θεοσοφίας δὲν προέρχεται ἀπὸ νόμου θείου ἔχοντος τὸ κύρος· εἶναι ὑποκειμενικὴ ὑπαγόρευσις τῆς συνειδήσεως, ἡ δὲ φύσις αὐτῆς εἶναι πάντοτε σχετικὴ πρὸς τὴν μορφὴν τῆς ἐξελέξεως, πρὸς τὸ στάδιον τῆς μετενσαρκώσεως, ἢν διέρχεται τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ, ἄπορον δ' εἶναι πόθεν παρὰ τοῖς θεοσόφοις πηγάζει ἡ ὑποχρέωσις τῆς αὐταπαρνήσεως, ἂν μὴ

παρά τοῦ ἐγωϊστικοῦ ἐλατηρίου τῆς διὰ ταύτης ἐξασφαλίσεως τῶν ἀνωτέρων πεδίων ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ζωῆς, ἐν τῇ σειρά τῶν μεταστροφῶσεων τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδαμοῦ γίνεται λόγος περὶ καθήκοντος πρὸς τὸν Θεόν, ἀφ' οὗ ἄλλωστε δὲν ὑπάρχει, κατὰ τοὺς θεοσόφους, Θεὸς προσωπικὸς ἀμείβων τὴν ἀρετὴν καὶ τιμωρῶν τὴν ἀδικίαν. Ὅπως ἀποφεύγω τὰς δηλητηριώδεις τροφὰς διὰ νὰ τηρήσω τὴν ὑγίαν τοῦ σώματός μου καὶ ἄρα οὐδεμίαν διαπράττω ἠθικὴν πράξιν, καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποφεύγω τὰ ὑπὸ τῆς συνειδησεῶς μου ἀπαγορευόμενα διότι θὰ ἔχωσι δυσῶστες φυσικὰς συνέπειας ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ σωματικοῦ μου ὄργανισμοῦ. Ὅπως προτιμῶ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τροφήν, διότι εἶναι θρεπτικὴ, καθ' ὅμοιον τρόπον ὀφείλω ἐξ ὑποχρέωσέως πρὸς τὴν ψυχικὴν μου ὑγίαν νὰ προτιμῶ πράξεις καὶ σκέψεις καὶ λόγους, ὧν τὸ φυσικὸν καὶ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἀνωτερότητός μου καὶ ὅπως ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ μὴ μοῦ ἀρέσκωσι μὲν ὠρισμένα φάρμακα θρεπτικά, ἐφ' ὅσον ὅμως ὠφελούσι τὴν προαγωγὴν τῆς εὐεξίας μου τὰ λαμβάνω, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ εἶναι λυπηρὸν μὲν βεβαίως τὸ στεροῦν με προσκαίρου τινὸς ἡδονῆς καθήκον, ἢ ἐλπίς ὅμως τοῦ ἀποτελέσματος, ὅπερ φυσικῶς καὶ ἀναγκαίως σπουδαίαν θὰ ἔχη ὅσην ἐπὶ τῆς ἐξελίξεώς μου μὲ καθιστᾷ γενναῖον καὶ ἡρωϊκόν. Ἴδου ἐν τῇ ὠμῇ τῆς ἀληθείας γλώσση ἡ περίφημος τῶν θεοσόφων ἠθικὴ, ἡ ὁποία οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχη σχέσιν, ὅχι πρὸς τὴν ἠθικὴν τῶν γραϊδίων, τὰ ὁποῖα συναλλάσσονται, τρόπον τινά, δι' αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πρὸς τὴν γησίαν καὶ ἀνόθευτον καὶ καθαρὰν ἠθικὴν τοῦ χριστιανοῦ τοῦ ἀγαπῶντος τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντας, διότι συνησθάνεται τὴν ἀγαθοποιὸν παρουσίαν Αὐτοῦ, διότι ἐν Αὐτῷ εὐρίσκει τὴν λύσιν τῶν ἀπασχολούντων τὴν διάνοιαν, τὴν καρδίαν καὶ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ προβλημάτων· ὁ χριστιανὸς διατοῦτο καὶ τὸν πλησίον ἀγαπᾷ, διότι ἐν τούτῳ κυρίως ἔχει νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, οὗ ὁ ἐνσαρκωθεὶς Λόγος εἶπεν «ἐκ τούτου γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἔστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις».

Ἄλλὰ διατί νὰ πολυπραγμονῶμεν; Ποῦ ἢ περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλία, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ὅλης Χριστιανικῆς Θρησκείας; Τί εἶναι διὰ τὴν Θεοσοφίαν, Ἐκεῖνος Ὅστις διὰ τὸν Χριστιανισμόν εἶναι ὁ ἐνσαρκωθεὶς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια ἐγένετο»; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι, κατὰ τὴν θεοσοφισμὸν, εἰς τῶν «Διδασκάλων τῆς Σοφίας» οἵτινες «ἀποτελοῦσιν ἀδελφότητα καὶ εἶναι μέλος ἱεραρχίας, κυβερνώσης τὸν κόσμον, ἣτις διευθύνει καὶ ὠθεῖ πρὸς τὰ ἐμπροσθὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς φυλῆς». Οἱ διδάσκαλοι οὗτοι αὐτονομάζονται «οἱ Πρεσβύτεροι Ἀδελφοὶ τῆς Ἀνθρωπότητος», ἐνσαρκοῦνται ἐθελουσίως εἰς ἀνθρώπινα σώματα διὰ νὰ σχηματίζωσι τὸν διάμεσον δακτύλιον (!) μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ὑπερανθρώπινου ὄντος. Ἐπιτρέπουσιν εἰς τοὺς ἐκπληροῦντας ὠρισμένους ὅρους νὰ γίνωσι μαθηταὶ των, ἐν ὧσι ταχυτέρας ἐξελίξεως, καὶ ἐκεῖθεν νὰ καθίστανται ἰκα-

νοὶ νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἀδελφότητι πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ βοηθήσωσιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐνδόξῳ καὶ ἀγαθοποιῷ προσπαθείᾳ της». Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι διὰ τὴν Θεοσοφίαν εἰ μὴ εἰς τῶν μεγάλων τούτων Ἐκπαιδευτῶν, ὅμοιος τῷ Βούδα, οἱ δὲ Θεόσοφοι καυχῶνται ὅτι ἐγκαταλείπουσι τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, διὰ νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ **Βούδα καὶ τοῦ Χριστοῦ**.

Καὶ ἵνα καταλήξωμεν διὰ τῆς μεγίστης τῶν ἀντιφάσεων τοῦ θεοσοφικοῦ ἰσχυρισμοῦ τῆς συμφωνίας Θεοσοφίας καὶ Χριστιανισμοῦ καὶ ἄρωμεν πᾶσαν περαιτέρω ἀντιλογίαν ἀφορμὴν, ὑπομνησκομεν καὶ πάλιν τί περὶ τῆς φύσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ δοξάζει ἡ Θεοσοφία, διὰ τὴν ὁποίαν «οὐδεμία Θρησκεία ὑπερέτερά τῆς Ἀληθείας... Οὐδεμία ἐξ αὐτῶν δύναται ν' ἀξιῶση ταύτην ὡς ἴδιον ἑαυτῆς κτῆμα, οὔτε ν' ἀποκλείσῃ τὰς ἄλλας». Πῶς ὑπὸ τοιαύτην ἀρχὴν ὁ χριστιανὸς μυσούμενος εἰς τὴν Θεοσοφίαν θὰ ἐξακολουθήσῃ πιστεύων ὅτι «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο», ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Ἀλήθεια, ὅτι ὁ Παράκλητος ὠδήγησε τὴν Ἐκκλησίαν «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν», ὅτι δ.λ.γ. δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια ἄλλη ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις ὀποτελεῖ τὴν ὑψίστην τοῦ Θεοῦ ἀποκάλυψιν καὶ ἐν ἡ ἔλαβε χώραν τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας; Ἄλλὰ καὶ πῶς θὰ δύναται νὰ εἶναι πράγματι χριστιανὸς ὁ ἀπορρίπτων τὴν θεμελιώδη ταύτην τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀρχὴν, ἵν' ἀποδεχθῇ τὴν ὅλως ἀντίθετον ἀρχὴν τῆς Θεοσοφίας ὅτι: «οὐδεμία Θρησκεία κατέχει τὴν ἀλήθειαν»; Ἄλλὰ καὶ κατὰ τίνα λογικὴν συνέπειαν ἀποτελεῖ ἀλήθειαν ἡ Θεοσοφία καὶ διδάσκει τὴν ἀλήθειαν εἰς τοὺς ἑαυτῆς ἀξίους, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ κανονικῶς εἰς θρησκείαν καὶ οὐδεμία θρησκεία δύναται κατ' αὐτὴν, πράγματι τὰ καθέξῃ τὴν ἀλήθειαν; Διὰ τίνας δὲ κριτηρίου ἐλέγχεται ὑπὸ τῶν Θεοσόφων τὸ ὄντως ἀληθὲς ἐν ταῖς ἄλλαις θρησκείαις στοιχεῖον καὶ πῶς δικαιολογεῖται ἡ αὐθαίρετος αὐτῆ ἐπιλογὴ καὶ συμπλήρωσις διεσπασμένων ἔνθεν κἀκεῖθεν φιλοσοφικῶν καὶ θρησκευτικῶν στοιχείων εἰς ἀποτελέσειν συστήματος νεωτέρου, μηδὲν τὸ νεώτερον περιέχοντος, συνονθυλεύματος ἰδεῶν δανείων καὶ ξένων αὐθαίρετως πρὸς ἀλλήλας προσηρμοσμένων; Καὶ πρὸς τίνα πραγματικὸν σκοπὸν;

Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ Θεοσοφία ἀποτελεῖ νέαν μορφήν τοῦ Βουδισμού προσηρμοσμένην ὀπωσδήποτε εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς εὐρωπαϊκῆς νοοτροπίας, συγχρονισμένην, τρόπον τινά, ἵνα δύναται νὰ διαδίδηται ἐλευθέρως μεταξὺ τῶν διανοουμένων τῆς Εὐρώπης. Θὰ ἴδωμεν δὲ εἰς τὸ προσεχὲς πῶς ἐργάζεται ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία πρὸς τοῦτο καὶ διατί καὶ ἐνταῦθα μεταφτυθεῖσα ἐμφανίζεται πως καὶ παρ' ἡμῶν ὑπὸ τίπον «θεοσοφικῶν σιῶν».

ΕΜΜ Γ. ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ

## ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

## Ὁ παιδικὸς κόσμος.

Ἡ μεγάλη τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου ἡμῶν γεννήσεως ἑορτὴ θὰ υπέμνησεν ἀναμφιβόλως εἰς τοὺς εὐπόρους ὅτι πρέπει καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα των νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν συμπαθέστατον ἐκεῖνον παιδικὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον ἡ ἀνέχεια, ἡ ὀρφανία καὶ ἡ παντοία δοκιμασία κρατεῖ ἀμέτοχον τῆς κοινῆς χαρᾶς, ἦν πᾶσα καρδία πλουσίαν αἰσθάνεται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας. Οὐδέποτε μᾶς παρέχεται ἀφορμὴ εὐθυμῆσεως τῶν παιδίων τοιαύτη, ὅποιαν μᾶς δίδει ἡ τρυφερά εἰκὼν τοῦ ἐν τῇ φάτνῃ τῆς Βηθλεὲμ Νηπιού, καὶ οὐδὲν τόσον μᾶς υπομιμνήσκει ὅτι πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ μεγάλοι «νὰ γινώμεθα ὡς τὰ παιδιά» καὶ ὅτι «ὅς ἐάν δέχηται παιδίον τοιούτου ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται», ὅσον ἡ μεγάλη καὶ ζωηρὰ παιδικὴ τῶν ἡμερῶν αὐτῶν κίνησις.

## Στειρότης.

Ἐπαρχιακὴ ἐφημερὶς παραχωρεῖ καθ' ἐκάστην στήλας ὅλας εἰς συνεργάτην τῆς, ἵνα τὰς πληροῖ με «σατύρας τοῦ Βολταίρου» ἀπὸ τὸ «Dictionnaire Philosophique» κατὰ τῆς θρησκείας, καί, εἰδικώτερον, κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ πρᾶγμα μαρτυρεῖ τρομακτικὴν πνευματικὴν ἔνδειαν δημοσιογραφικοῦ ὑλικοῦ καὶ στειρότητα ἐγκεφαλικὴν τοῦ μεταφραστοῦ, νομίσαντος ὅτι ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν, πρώτην φοράν, φαίνεται, συναυτήσας εἰς τὴν ζωὴν του τοὺς παμπάλαιους βολταίρειους λήρους. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἡμιμάθεια δηλητηριάζει πνευματικῶς, ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς τοὺς ἀνυπόπτους ἐπαρχιακοὺς πληθυσμοὺς καὶ ἡ δημοσιογραφία, ἀντὶ νὰ φωτίζη καὶ νὰ οἰκοδομῇ, σκοτίζει καὶ καταστρέφει.

## Παλαιολογία.

Εἶνε γνωστὴ ἡ σύγχρονος ζωηρὰ πρὸς τὰ παλαιὰ πράγματα μανία: οἱ ἄνθρωποι φαίνονται καταληφθέντες ὑπὸ τοῦ πάθους μιᾶς ἰσχυρᾶς πρὸς ὅ,τι παλαιὸν νοσταλγίας, καὶ περικυκλοῦνται συστηματικῶς ὑπὸ ἀντικειμένων φερόντων ἑκδηλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ γήρατος καὶ βαθείας τὰς ρητίδας τῆς παιδιότητος. Δὲν πρόκειται ταύτην τὴν στιγμὴν νὰ φιλοσοφῆσωμεν ἐπὶ τῶν αἰτίων τῆς τοιαύτης ροπῆς πρὸς τὸ παρελθόν. Ὅ,τι προχειρῶς παρατηροῦμεν, εἶνε ἡ πρὸς αὐτὴν ἀντίθεσις τῆς τάσεως νὰ πιστευθῇ ἡ κατάλυσις τῶν «παλαιῶν ἀξιών» ὑπὸ τὴν σφύραν τῶν ἀξιών, τὰς ὁποίας πιστεύουν οἱ «συγχρονισμένοι» νεαροὶ ἀπόγονοι τῶν παλαιότερων. Πῶς δὴλα δὴ κατορθώνει νὰ τοποθετῆται εἰς τοιοῦτο παλαιὸν περιβάλλον καὶ νὰ ὑφίσταται τὸν αὐστηρὸν του ἔλεγχον ὁ σύγχρονος «πολὺ νεωτεριστικὸς» ἐφημιθιωμένος πολιτισμὸς τῶν ἐρυθρῶν χειλέων, τῶν ἀκόμων κεφαλῶν καὶ τῶν ἡμιγύμων κυνημῶν, ἀποτελεῖ προβλημα, περὶ τὴν λύσιν τοῦ ὁποίου ἄλλοι καλοῦνται ν' ἀσχοληθῶσι.

## Δικαιοσύνη καὶ Θρησκεία.

Ἐπάρχουσι κράτη — καὶ ἂς ὀνομάσωμεν τὴν Γερμανίαν — ὅπου ὁσάκις οἱ θέλοντες νὰ ἐπιδείξωσι πνεῦμα ἢ νεωτεριζούσας τάχα τάσεις προσβάλλουσι

τὴν θρησκείαν, ἐναγόμενοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ δικαστήρια ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως διωκόμενοι ὑπὸ τούτων, καταδικάζονται εἰς ποινὰς παραδειγματικὰς. Δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἡ διὰ γελοιογραφιῶν ἐξύβρισις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τοῦ λαοῦ, ἢ ἡ βλάσφημος διὰ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν λατρείαν ἔκφρασις ἐν θεατρικαῖς παραστάσεσι. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ λεγομένη «ἐλευθέρᾳ διανοήσις» πολλῶν ἐκ τῶν ἐπαγγελολομένων τὸν λογοτέχνην προσπαθεῖ, διαμαρτυρομένη, νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀνευλάβειαν ταύτην διὰ τοῦ συνήθους ἐπιχειρήματος τῆς «ἐλευθερίας τῆς σατύρας», καὶ κακίζουσιν ἐπὶ «περιορισμῷ τῆς ἐλευθερίας ἐν πλήρει συνταγματικῷ καὶ δημοκρατικῷ καθεστῶτι» πᾶσαν τᾶσιν διαμαρτυρίας κατὰ τοῦ βλασφήμου τούτου ἐκτραχηλισμοῦ· ἀλλ' ἡ ἐπίσημος δικαιοσύνη τῶν ἐν λόγῳ κρατῶν, τὰ ὅποια ἀπὸ πολλοῦ ὁμολογοῦν πεπολιτισμένα, πάντοτε καταφέρει βαρῶν τὸν πέλεκυν τῶν αὐστηροτέρων ποινῶν κατὰ τῶν οὕτως ἐκτρεπομένων. Οὕτω ἐπ' ἐσχάτων ἐπανελημμένως συνέβη. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι εὐρισκόμεθα τόσον ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὸ ζενίθ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ πολιτισμοῦ, ὥστε καὶ τὴν γελοιογραφικὴν καὶ τὴν θεατρικὴν βλάσφημον σατύραν νὰ ἀφήνωμεν ἀχαλίνωτον, καὶ νὰ ἀθῶνομεν κατὰ τὸν μᾶλλον ἐπίσημον τρόπον καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν μέσοις ναοῖς κατ' αὐτὴν τὴν ἱερουργίαν ἐξυβρίζοντας τὰ ἱερά δι' αὐτὸ τοῦτο φονικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κορυφῶν.

## Ἀναμνήσεων ἐκκοπή.

Ἡ προσέγγισις τῆς παραμονῆς τοῦ νέου ἔτους ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην τῶν διὰ τῶν περιλαλήτων χαρτοπαικτικῶν λεσχῶν τόσον κακὸν προξενησάντων εἰς τὰ ἄτομα καὶ τὴν κοινωνίαν τὰς παλαιὰς ἐκείνας ἐνδόξους ἡμέρας, καθ' ἃς πλούσιοι καὶ πτωχοί, κεφαλαιοῦχοι καὶ ὑπάλληλοι ἄπλοοι ἐπ' αὐτοκινήτων ἐποχούμενοι ἔσπευδον εἰς τὰ ἐπίσημα χαρτοπαικτικὰ ἐξοχικὰ κέντρα νὰ παίξωσι τὰ ἴδικα των καὶ τὰ ξένα χρήματα, καὶ νὰ ἀφήσωσιν εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας κέρδη ἀμύθητα. Τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἀνθηκότητα ἐπάταξεν ἤδη ἡ προηγούμενη κυβέρνησις ἀρνηθεῖσα ν' ἀνανεώσῃ τὰς ἀνθηκίους πρὸς τοὺς ἐπαγγελματίας χαρτοπαικτας συμβάσεις, ἡ δὲ παροῦσα, παρ' ἧς ἠλπίζον συγκατάβασαι, καὶ ἐξέκοιφεν ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως, ἀρνηθεῖσα κατηγορηματικῶς νὰ ἀνιδρῶσῃ ὅ,τι καλῶς κατηγορήθη. Ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἠθικὴ, ὅταν λησμονοῦνται καὶ παραγνωρίζωνται, καλὸν ἐνίοτε καὶ διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιβάλλωνται.

## Κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

Ἐν Βουλγαρίᾳ λαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ μέτρα: Ὅρίζεται ἀναλογία ἐνὸς οἴνοπωλείου διὰ χιλίους κατοίκους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνεργεῖται προηγούμενως δημοψήφισμα ἀν δέχονται τὴν ἐγκατάστασιν του εἰς τὴν περιοχὴν των. Χρέος δι' ἀλκοὸλ δὲν ἀναγνωρίζεται. Διὰ πᾶσαν παρεκτροπὴν μεθυσμένου εἰς τοὺς δρόμους ἢ εὐθύνη ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἰδ. οκτητὴν τοῦ κατάστηματος ὅπου ἐμέθυσεν. Εἰς τοὺς σωφῆρ, οτρατιώτας, ἀστυφύλακας, ἀγροφύλακας, ὀδηγοὺς τράμ, νέους μὴ συμπληρώσαντας τὸ 20όν, ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ἡ

πόλῃσις οἰνοπνευματώδων ποτῶν. Αὐστηραὶ ποιναὶ καὶ πρόστιμα ὀρίζονται διὰ πάντων παράβασις τῶν ἀνωτέρω διατάξεων.

Βεβαίως ὁ ἀλκοολισμὸς δὲν εἶνε ἐν τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ γενικῶς διαδεδομένος καθ' ὅταν ἔκτασις καὶ ἐντασις μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν βορειοτέρων κλιμάτων. Οὐχ ἦττον καὶ πρὸς περιορισμὸν τῆς ἑλληνικῆς οἰνοπνευματοποιίας καὶ πρὸς προφύλαξιν τῶν μίπτω εἰς αὐτὴν ἐκδότων δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐφαρμοσθῶσι καὶ παρ' ἡμῶν ταῦτα τὰ μέτρα ἢ παρόμοια. Καὶ νέοι καὶ οἰκογενεάρχαι ἱκανοὶ θὰ σωθῶν, καὶ τὰ αὐτοκινητικὰ δυστυχήματα σπουδαίως θὰ περιορισθῶν.

## ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος διέκοψε τὰς ἐργασίας της διὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Δωδεκαημέρου τὴν παρελθούσαν Πέμπτην (20 το. μ.) καθ' ἣν ἡμέραν συνῆλθεν εἰς τακτικὴν συνεδρίαν, ἔξετάσασα διάφορα ζητήματα.

—Ἡ ἐπὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας Ἐπιτροπὴ συνελθούσα ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ τὴν παρελθούσαν Παρασκευὴν (21 το. μ.) ἐπεράτωσε τὸ ἔργον της. Τὸ ἀπαρισθὲν σχέδιον θὰ ὑποβληθῆ εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Βουλὴν.

—Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας (4 Δεκεμβρίου) ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα:

« Ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας  
Καντερβουρία Ἀγγλίας

» Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ὑμετέρας ἐνθρονίσεως, δεόμεθα τοῦ Θεοῦ, ὅπως εὐλογήσῃ Ὑμᾶς ἐν τῇ ὑμετέρῃ νῆα μεγάλῃ θέσει ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπ' ἀγαθῶ αὐτῆς, ἐγκαρδίως δὲ χαιρετίζομεν ὑμᾶς ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Χρυσόστομος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν

Ὁ Ἄγγλος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησε τῇ 11 Δεκεμβρίου διὰ τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς:

« Μακαριώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἀδελφέ,

» Εὐχαριστῶ Ὑμῶν ἐγκαρδίως διὰ τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς ἐνθαρρύνσεις ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς τελετῆς τῆς ἐνθρονίσεώς μου, γενομένης τὴν παρελθούσαν Τρίτην ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Καντερβουρίας.

Ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς τελετῆς μεγάλως ἠδῆθήσαν ἐκ τῆς παρουσίας ἐν μέσῳ ἡμῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὅπως δὲ ἐξαίρετως ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἶνε θερμὴ μου ἐλπίς, ὅτι οἱ συνδέοντες τὰς ἡμε-

τέρας Ἐκκλησίας δεσμοὶ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ φιλίας σὺν τῷ χρόνῳ θὰ συσφιχθῶσι περισσότερον.

Ἐξακολουθῶ νὰ προσεύχωμαι, ὅπως ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ παραμένῃ ἐπὶ τῆς χώρας ὑμῶν καὶ ὅπως ἡ χάρις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐπισκιαῖζῃ δαψιλῶς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας προΐστασθε.

Λιατελῶ

Ὑμέτερος πιστὸς ἀδελφός  
καὶ θεράπων ἐν Χριστῷ

Cosmo Καντερβουρίας

—Ὁ « Ἱερός Σύνδεσμος » Ἀθηνῶν διωργάνωσε θρησκευτικὰς διαλέξεις ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ « Παρνασσοῦ » με ὀμιλητὴν τὸν κ. Μ. Γαλανόν. Ἦδη ἐγένετο ἡ πρώτη διάλεξις, καθ' ἣν ὁ κ. Γαλανὸς ὀμίλησε περὶ τῆς ἀξίας τῆς θρησκείας ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν.

—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας κ. κ. Ἀντώνιος, κηρύσσει ἀνελλιπῶς καὶ ἐκ περιτροπῆς εἰς ἅπαντας τοὺς ἱερούς ναοὺς τῆς πόλεως κατὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν, τὸ δὲ ἀπόγευμα ἐκάστης Κυριακῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἀγ. Νικολάου.

—Ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς ἰδίας Μητροπόλεως ἀρχιμ. κ. Κυπριανὸς Πουλιάκος ἐπίσης καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀγ. Κυριακῆς κηρύττει τὸν θεῖον λόγον κατὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν, τὸ δὲ ἀπόγευμα διδάσκει εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Κατηχητικὸν σχολεῖον τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ.

—Ἐπίσης λειτουργοῦν κατηχητικὰ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐνορίας τῆς πόλεως προτροπῇ καὶ μερίμνῃ τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Μητρο. Ἡλείας, εἰς ἃ διδάσκουσιν οἱ Θεολόγοι ἱερεῖς κ. κ. Γ. Γιαννακόπουλος καὶ Ἱ. Πετρόπουλος, οἵτινες καὶ τὸν θεῖον λόγον κατὰ Κυριακὴν εἰς τὰς ἐνορίας τῶν κηρύττουσι.

—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Ἱεζεκιὴλ διέθεσεν ἐκ διαφόρων πόρων δι' ἀπόρους Ἱεροσπουδαστὰς τῆς ἐπαρχίας του δραχμὰς εἴκοσι ἑξ χιλιάδας διὰ τὸ τρέχον σχολικὸν ἔτος.

—Ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος κ. Κύριλλος Καρμπαλιώτης πτυχιούχος τῆς Θεολογίας, πλὴν τῶν τακτικῶν κατὰ Κυριακὴν κηρυγμάτων του εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς τῶν πόλεων Καρδίτσης καὶ Φαρσάλων, ἤρρισε ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Λαϊκῆς Σχολῆς κατὰ Κυριακὴν καὶ ἀπογευματινὰ κηρύγματα, ἅτινα πολὺ παρακολουθεῖ ἀκροατήριον, ὅπερ σημαίνει τὸν πόθον ὃν ἔχουσιν οἱ χριστιανοὶ διὰ τὸν θεῖον λόγον, οὗ ὅμως στεροῦνται ἐξ ἐλλείψεως ἱεροκηρύκων.

— Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ὀργανισμῶν κατὰ πρότασιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιήλ κατήρτισεν ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ καὶ μελῶν τοῦ Γυμνασιάρχου Καρδίτσης καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ μηχανικοῦ πρὸς συλλογὴν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Καρδίτσης καὶ Φαρσάλων χριστιανικῶν κειμιλίων καὶ ἴδρυσιν Βυζαντινοῦ Μουσείου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ Καρδίτσης.

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Νοτιοσλαβίας ἐνέκρινε τὴν νέαν νομοθεσίαν περὶ διαζυγίου, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς τίθεται ἀμέσως ἐν ἰσχύϊ. Διὰ τοῦ νέου νόμου ὁ σύζυγος δύναται εὐκόλως νὰ λάβῃ τὸ διαζύγιον καὶ δι' ἀσήμαντον πολλὰκις ἀφορμὴν. Διὰ τοῦ νέου τούτου νόμου, μία γυνὴ δὲν δύναται νὰ διανικτερεύσῃ μακρὰν τῆς συζυγικῆς στέγης οὔτε νὰ δεχθῇ τὴν φιλοξενίαν, ἔστω καὶ γυναικῶν φίλων τῆς, ἐὰν δὲν λάβῃ προηγουμένως τὴν συγκατάθεσιν τοῦ συζύγου τῆς, ὅστις, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, δύναται διὰ τὸν λόγον αὐτὸν νὰ ὑποβάλλῃ αἰτήσιν διαζυγίου.

Ἡ σύζυγος δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ μεταβῇ οὔτε εἰς τὸν κληματογράφον, ἀνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ συζύγου. Διότι καὶ ἡ παράλειψις αὐτῆ ἀποτελεῖ λόγον διαζυγίου. Ὁ νόμος δὲν χορηγεῖ εἰς τὰς γυναῖκας δικαίωμα αἰτήσεως διαζυγίου διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους. Ἡ σύζυγος δύναται νὰ ζητήσῃ διαζύγιον ἐὰν ἀποκαλύψῃ ἀπιστίαν τοῦ συζύγου τῆς, ἐὰν ἐγκαταλειφθῇ ὑπὸ τοῦ συζύγου τῆς τοῦλάχιστον ἐπὶ μίαν πενταετίαν καὶ ἐὰν οὗτος καταδικασθῇ εἰς φυλάκισιν τοῦλάχιστον ὀκτὼ ἐτῶν.

#### ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐπάρχει παρὰ τῷ Βατικανῷ μία εἰδικὴ ποντικὴ ἐπιτροπὴ φέρουσα τὸν τίτλον «Pro Russia.» Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἴδρυσεν ἐν Χαρμπίν εἰδικὸν τάγμα διὰ τοὺς ρωσσοκατολίκους τοῦ Βυζαντινοῦ «ρουθμοῦ», οὔτινος ἔταξε προϋστάμενον τὸν πατέρα Φαβιανὸν Ἀμπράντοβιτς. Οἱ κληρικοί καὶ λαϊκοὶ τοῦ τυπικοῦ τούτου δὲν θὰ ἐξαρθῶνται ἐκ τοῦ λατινικοῦ κλήρου, ἡ δὲ δικαιοδοσία τοῦ νεοσυστάτου τάγματος ἐπεκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς Κίνας.

— Διὰ τὴν ἐν Παταγωνίᾳ Ἰσραηλοστολικὴν δρασίαν τῶν οἱ Σαλεσιανοὶ Ἰσραηλοστολοὶ ἤρχισαν ἀπὸ τινος χρησιμοποιοῦντες «αὐτοκίνητον-εὐκτῆριον οἶκον», οὗ αἱ διαστάσεις ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ἐν αὐτῷ ἰερούργουντα ἰερέα νὰ ἴσταιται ὄρθιος καὶ νὰ κινήται ἀρκετὰ ἐλευθέρως κατὰ τὰς ἰεροτελεστίας. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἰεροπραξίας πάντα τὰ πρὸς αὐτὴν σχετικὰ

συσκευάζονται κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε τὸ αὐτοκίνητον νὰ χρησιμοποιοιθῇ ὡς καθαρῶς μεταφορικὸν μέσον. Κατὰ δὲ τὰς ἐν ἐρήμοις διαδρομὰς συσκευάζονται καὶ εἰς ἄνετον σχετικῶς κοιτῶνα.

— Εἰς ἀντίδρασιν κατὰ τῶν ἀπὸ τοῦ Κινηματογράφου κακῶν συνέστη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο «Καθολικὸς Κινηματογραφικὸς Σύλλογος» (C.C.C.), οὔτινος τὸ πρῶτον Συνέδριον ἐγένετο ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Πάπα ἐν Παρισίοις. Τὸ Συνέδριον ἠσχολήθη ἐπὶ τῶν ζητημάτων περὶ τῆς σχέσεως τῶν καθολικῶν ὀργανωτῶν χριστιανικῶν περιστάσεων πρὸς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ὀργανωτὰς αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς παραγωγῆς θρησκευτικῶν ταινιῶν καὶ τῆς ἠθικοποιήσεως τῶν συνήθων ἐμπορικῶν. Τὸ Συνέδριον ἔληξε διὰ λειτουργίας τελεσθείσης ἐν τῷ ναῷ τῆς Madeleine, εἰς ἣν χοροστατοῦντος τοῦ καρδινάλιου Dubois παρέστησαν οἱ διευθυνταὶ τῶν κυριωτέρων κληματογραφικῶν ἐπιχειρήσεων.

— Ὑπὸ τῆς ἐνώσεως τῆς νεολαίας τῶν ἐνταῦθα Καθολικῶν ἐξεδόθη ἑβδομαδιαία ἐφημερίς ὑπὸ τὸν τίτλον «Καθολικὴ» ὡς ὄργανον τῆς «Ἐνώσεως τῆς Καθολικῆς Νεολαίας τῆς Ἑλλάδος». Τῆς ἐν λόγῳ ἐφημερίδος ἐξεδόθησαν μέχρι τοῦδε δύο φύλλα ἀσχολούμενα μὲ τὴν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ κίνησιν τῶν τῇ Παπικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνηκόντων νέων.

— Ἡ «Καθολικὴ» πληροφορεῖται ὅτι ἐν Βραζιλίᾳ ἐπὶ 37000000 ψυχῶν, σχεδὸν πασῶν κατολικῶν, ὑπάρχουσι μόνον 5000 κληρικοί, δι' ὃ καὶ γίνονται ἔκτακτοι ἐκεῖ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Κλήρου ἐνέργειαι.

#### ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐκδιδομένῳ Εὐαγγελικῷ περιοδικῷ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» ἐδημοσιεύθη τελευταίως ἡ δογματικὴ βάση τοῦ «Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου» εἰς ὃν πνευματικῶς ὑπάγονται αἱ ἀπανταχοῦ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι. Ἡ βάση αὕτη περιέχει τὰ ἑξῆς 9 κύρια σημεῖα: 1) Ἡ θεοπνευστία, τὸ κύριον καὶ τὸ ἐπαρκὲς τῶν Γραφῶν. 2) Τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον τῆς ἀτομικῆς ἐκάστου κρίσεως ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν Ἁγίων Γραφῶν. 3) Τὸ ἐνιαῖον τῆς Θεότητος καὶ αἱ ἐν τῇ μιᾷ Θεότητι τρεῖς ὑποστάσεις, ἦτοι ἡ Ἁγ. Τριάς. 4) Ἡ ὁλοσχερῆς διαφθορὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως συνεπείᾳ τῆς ἁμαρτίας. 5) Ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐξιλαστικὸν ἔργον Αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον Αὐτοῦ ὡς Μεσίτου καὶ Βασιλέως. 6) Ἡ δικαίωσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ μόνον κατὰ χάριν διὰ τῆς πίστεως. 7) Τὸ ἔργον τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐν τῇ ἐπιστροφῇ καὶ τῷ ἁγιασμῷ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. 8) Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἡ ἀνά-

στας τοῦ σώματος, ἢ κρίσις τοῦ κόσμου διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ, μετὰ τῆς αἰωνίου μακαριότητος τῶν δικαίων καὶ τῆς αἰωνίου τιμωρίας τῶν

ἀσεβῶν. 9) Ἡ ἐκ Θεοῦ ἴδρυσις τῆς Χριστιανικῆς διακονίας, καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῆς τηρήσεως τῶν τελετῶν τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου.

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΤ' ΤΟΜΟΥ 1928

### Α' ΑΡΘΡΑ ΝΟΜΟΙ

Νόμος 3533, περὶ τοῦ ἐπιδόματος τῶν Μητροπολ. τῶν Ν. Χωρῶν καὶ συμμετοχῆς ἐν τῷ Δ. Συμβουλίῳ τοῦ Γ.Ε.Τ. καὶ τῷ ἐποπτ. Συμβουλίῳ τῆς ἐκκλ. ἐκπαιδεύσεως, σ. 169.—Νόμος 3615. Περὶ ἐκκλῆσ. διοικήσεως τῶν ἐν ταῖς Ν. Χώρας τῆς Ἑλλάδος Μητροπόλεων τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου 225.

### ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Περὶ τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν Προπαρ. Ἱερῶν. Σχολῶν σ. 393.

### ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Περὶ τοῦ κηρύγματος ἐν τῷ Στρατεύματι σ. 17. Πρὸς ὑπουργ. Δικαιοσύνης περὶ χιλιαστικῶν σκανδάλων σ. 65. Ἀνακοινωθὲν περὶ τοῦ Ἡμερολογίου σ. 67. Πρὸς τὴν Εἰσαγγελίαν περὶ Χιλιαστῶν, 177. Πρὸς τὰς Μητροπόλεις Ν. Χωρῶν περὶ τῆς ἐκκλ. ἀφομοιώσεως 355. Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως περὶ τοῦ οἰκονομ. ζητήματος τῆς Ἐκκλησίας 377.

### ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ

Πρὸς τὸ Ὑπουργ. Παιδείας, περὶ τῶν χαρτοπαικτικῶν λεσχῶν σ. 97. Πρὸς Ἐφημ. καὶ Ἐνορ. Ἐπιτρ. περὶ ἐράνου ὑπὲρ τοῦ Παν. Τάφου σ. 106. Πρὸς τοὺς Ἐφημερίους περὶ ἀποφυγῆς ἀναμίξεως εἰς τὰ κομματικὰ 241. Πρὸς τὸν Οἰκ. Πατριάρχην περὶ τοῦ Πασχάλιου ἀπαντητικῶν γράμμα 321. Ἐόρτια γράμματα 340.

### ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Γνωμοδότησις περὶ προσόντων ἐφημερίων σ. 20.— Ὁμοίως περὶ ἀριθμοῦ οἰκογενειῶν τῶν ἐνοριῶν σ. 57.— Ὑπόμνημα Μητρ. Σύρου πρὸς Ἱ. Σύνοδον ἐπὶ τῶν Μαρσασειακῶν σ. 73, 81. Γνωμοδότησις Ν. Συμβούλου περὶ γάμου σ. 81.— Ἐγκύκλιος Ὑπ. Δικαιοσύνης περὶ τοῦ κύρους χιλιαστικοῦ γάμου σ. 90.— Πασχάλιον Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων σ. 133.— Ἐγκύκλιος Μητρ. Μαντινείας καὶ Κυνουρείας διὰ τοὺς διαρπάζοντας τὰ ἐκκλῆσ. κτήματα σ. 162.— Ἐκθεσις τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἐκκλῆσ. ἀφομοιώσεως σ. 226.— Γράμμα Οἰκ. Πατριάρχου περὶ τοῦ Πάσχα σ. 289.— Πατριαρχ. Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Πατρ. Ἀλεξανδρείας περὶ τοῦ Ἡμερολογίου σ. 290.— Ἐκθεσις Ἐπιτρ. περὶ τοῦ ἔργου τῆς Χ.Α.Ν. πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον σ. 342, 347, 358, 371. Γράμμα Οἰκ. Πατριάρχου περὶ νηστείας Ἀγ. Ἀπ. 335.

### ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, ὁ Μέγας Βασίλειος σ. 3.— Τρυφιλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἀνδρέου. Ἐπὶ τῷ νέῳ ζῆτι σ. 6 καὶ τὰ Θεοφάνεια σ. 7.— Σάμου Εἰρηναίου, Ὁ Χρόνος ἐν χερσὶ τοῦ Θεοῦ σ. 17.— Ἡ δραστηριότης τῆς ὁμοσπονδίας Τσέκας σ. 92.— Ἀρχ. Θεοφ. Παπαθανασοπούλου, Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν Ἄγ. Ἰωάννην Χρυσόστομον σ. 108.— Μέγας σταθμὸς σ. 122.— Γόρτυνος καὶ Μεγ)πόλεως Πολυκάρπου, Αἱ ἐσοταὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ Χριστιαν. Λαὸς σ. 122.— Ἀνὰ τὸν Τύπον σ. 124.— Δ. Μωραΐτου, Ἡ ἐν Γερμανίᾳ Θεολ. Κίνησις 130, 194, 406.— Χρ. Ἡλιοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ ἀθεϊσμός 196.— Γόρτυνος καὶ Μεγ)πόλεως Πολυκάρπου, Αἱ ἐθνικαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ Ἱ. Κλήρου 201.— Ἀρχ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, τὸ Κήρυγμα τοῦ Ἀπ. Παύλου ἐν Ἀθήναις σ. 209.— Ριζάρειος Ἐκκλ. Σχολή 232.— Δ. Μωραΐτης Δεκαπενταύγουστον 242.— Ἀγωνισθῶμεν πάντες κατὰ τῆς ἀπειλούσης τὸ ἔθνος ἀθηρηκείας σ. 249.— Γόρτυνος καὶ Μεγ)πόλεως Πολυκάρπου, Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καὶ ἡ Εἰρήνη τοῦ Κόσμου 257.— Ἐπιγραφικὰ νέα 266.— Εἰρηλικὴ ζύμωσις 291.— Γόρτυνος καὶ Μεγ)πόλεως Πολυκάρπου, Ἱερὸς ναὸς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 308.— Α. Μαντούδη, Ἡ ἐπιστήμη κακοποιουμένη 379.— Ἀρχ. Π. Παπαγεωργίου, Θεολογικὰ Συνέδρια 379. Τοῦ αὐτοῦ. Ἡ 49η Γ'. Συνέλευσις τῆς ἐν Ἀμερ. ἐπισκοπικῆς ἐκκλησίας 387.— Γόρτυνος καὶ Μεγ)πόλεως Πολυκάρπου, Δικαιοσύνη καὶ ἠθικὴ 393.— Ὁ ὕμνος τῶν ἀγγέλων 401.

### ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Μιχ. Εὐστρατιάδου, Αἱ περὶ Κυριακῆς ἀργίας διατάξεις τῶν βυζαντ. αὐτοκρατόρων καὶ οἱ κανόνες τῶν συνόδων σ. 27.— Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Πολυκάρπου, Ὁ Πατρῶν καὶ Ἡλείας Ἱερὸς θεός σ. 114.

### ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

Δ. Μωραΐτη, Ἡ Λειτουργία γενικῶς ἐξεταζομένη σ. 107.— Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Πολυκάρπου, Ἡ διδασκαλία τῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας 161.— Ἱερὰ Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας 325.

### ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου σ. 8.— Δ. Μωραΐτη, Περὶ τῶν συγχρόνων αἰρέσεων σ. 9.— Νέος κίνδυνος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων σ. 33.— Ἀρχιμ. Μιχ. Κωνσταντινίδου: Γράμματα ἐξ Ἀγγλίας σ. 34, 52, 123, 134, 171, 202, 230, 313, Δ. Μενάνδρου: Τὰ ἐμφυτευτικὰ δικαιώματα τῶν Μονῶν σ. 41.— Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Τιμοθέου, Ὁ Ἐνορ. Νόμος τοῦ 1923 σ. 49.— Δ. Με-

νάνδρου: Αἱ ἐκποιήσεις τῶν Μοναστηρ. Κτημάτων σ. 51.—Β. Εὐθυμίου, Τελευταῖοι ἐκδηλώσεις τοῦ Παπισμοῦ σ. 57.—Τὰ πεπραγμένα τῆς Ἀρχιεπισκ. Ἀθηνῶν σ. 59.—Δ. Σ. Μπαλάνου, Ἐπὶ τοῦ Παγγρηστιανικοῦ Συνεδρίου σ. 67.—J. A. Douglas, ἐπιστολὴ ἐπὶ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ ζητήματος σ. 68.—Ἡ ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Ἐπισκόπων σ. 89.—Μεσσηνίας Μελετίου, Περὶ τοῦ Γεν. Ἐκκλ. Ταμείου σ. 91.—Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Roma locuta est σ. 97.—Γόρτυνος καὶ Μεγ]πόλεως Πολυκάρπου, Περίθαλψις διὰ τοὺς γέροντας ἑφημερίτης, σ. 106.—Ἡ Οὐνιτικὴ μέθοδος σ. 113.—Γόρτυνος καὶ Μεγ]πόλεως Πολυκάρπου, Ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία 153.—Β. Εὐθυμίου, Τὸ Βατικανὸν καὶ αἱ γαλλ. βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ 155.—Ἡ ἀξίωσις τοῦ Λαοῦ 177.—Γόρτυνος καὶ Μεγ]πόλεως Πολυκάρπου, Οἱ παλαιοημερολογίται καὶ ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας 185.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Μουσικὴ ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς 193.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἐκκλησία δρῶσα μετ' ἐμποδίων 211.—Ἀρχ. Π. Παπαγεωργίου, Ἡμέραι χειροτονιῶν. 213.—Μέγας σταθμὸς 241.—Λεοντοπόλεως Χρυστοφόρου, Ἡ ὁρθὸς. αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, 258, 274, 292, 309, 321, 344.—Ἀρχ. Π. Παπαγεωργίου, Ἀμερικαν. Θεολογικαὶ Σχολαὶ 267.—Γόρτυνος καὶ Μεγ]πόλεως Πολυκάρπου, Ὁ Ἱ. Κλήρος ἐν τῇ Γερουσίᾳ 273.—Ἀρχ. Θ. Παπαθανασοπούλου, Γράμματα ἐξ Αὐστραλίας 281.—Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου 305.—Οἱ Οὐνίται καὶ ἡ Οὐνία των 339.—Ἀρχ. Π. Κωσταντινίδου, Τὸ Βιβλίον τῶν Προσευχῶν 348.—Γόρτυνος καὶ Μεγ]πόλεως Πολυκάρπου, Ἐκκλησία καὶ Παιδεία 356.—Μ. Κωνσταντινίδου, Τὸ βιβλίον τοῦ Abbè Kalbet 372.

#### ΘΕΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Πολυκάρπου, Αἱ θλίψεις καὶ ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς σ. 245.—Πρωτοπρεσβυτέρου Κ. Καλλινίκου, Φλοιοὶ καὶ πυρῆνες 247.—Ε. Ἰδωμεν τὸν Κύριον Ἰησοῦν 283.

#### ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Ἡ μόνη μέθοδος τῆς κατανοήσεως τοῦ κόσμου σ. 19.—Βισεσλάφισεφ, Καρδία καὶ Θρησκεία σ. 25, 42.—Τὰ θαύματα ἀπέναντι τῶν τεράτων σ. 37.—Ἡ δοκὸς καὶ τὸ ἄχυρον σ. 76.—Ἡ δύναμις τῆς Ἀναστάσεως σ. 105.—Τὸ παράδειγμα τῆς δοκοῦ σ. 154.—Ἡ τυφλὴ τοῦ παντὸς προμήτωρ 178.—Ἡ Βαβὲλ τῆς σκοπιμότητος 186.—Ὁ γιγανταῖος ξυλοργὸς καὶ ἡ κολοσσαία ἀνοησία 214.—Τὰ δῆθεν ἄσκοπα καὶ τὰ ἀτελῆ 260.—Τὸ μυστήριον τοῦ πόνου 295.—Ἀμβλεῖα φιλοσοφία 311.—Τὸ φυσικὸν κάλλος 385.—Τὸ ἠθικὸν κάλλος 402.—Ἐμμ. Γ. Μυτιληναίου, ἡ Θεοσοφία ἐν Ἑλλάδι, Θεοσοφία καὶ Θε-

σοφικαὶ στοαὶ 395.—Δύναται ὁ Χριστιανὸς νὰ εἶναι καὶ Θεόσοφος συγχρόνως; 409.

#### ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Π. Μπρατσιώτης, Ἡ μετάφρασις τῶν Ὁ. σ. 145.

#### ΟΜΙΑΗΤΙΚΑ

Δ. Μωραΐτη, Ὁ Ἱερός Ἄμβων σ. 280.

#### ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ

Ἐμ. Μυτιληναίου, Ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς βιβλίου σ. 229.—Τοῦ αὐτοῦ, Θρησκευτικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλληνοπαίδων 277.—Τοῦ αὐτοῦ Κατηχητικὰ Σχολεῖα 323.—Ἀρχ. Π. Παπαγεωργίου, Ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν 395.

#### ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ε. Γ. Μ. Κοινωνικὴ Πρόνοια σ. 99, Ἡ Ἐκκλησία φιλανθρωπευμένη σ. 133, Ἡ Ὀρφανοτρόφος Ἐκκλησία 147, Τὰ ἄσυλα τῆς Ἐκκλησίας 163, Τὸ μέρος τῆς Ἐκκλησίας 169, Ἡ κρατικὴ πρωτοβουλία 187, Τὰ ἀναμορφωτικὰ Σχολεῖα 204. Πρὸς πρόληψιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων 215, Τὸ Ἐφηβεῖον Ἀβέρωφ 279, Ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία 297.

#### ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Ἀρχ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, Ὁ Θήρας Ἀγαθάγγελος σ. 243.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τίς ὁ Ἀρσένιος Κότσα. Τὸ «Βιβλίον Προσευχῶν» σ. 21.—Τὶ Εὐαγγέλιον ὡς βᾶσις τῆς ζωῆς σ. 28.—«Stolholm». Ἀθανασία. Ἡ προσευχὴ τῶν παιδίων σ. 29.—Ὁμολογία σ. 30.—Δύο «ἐάν». Ἄλλο ἐν. Ἡ πραγματικότης. Τὰ ἀποτελέσματα σ. 38.—Ἀντιαγιογραφικὴ Ἐταιρία σ. 39.—Ἀληθείας ἀναγνώρισις. Οἱ καρποὶ. «Σὺ εἶπας». Καὶ εἰς τὴν Ἑπαρχίαν, σ. 44.—Ἀδελφικὴ παρατήρησις. Ἡ σημασία τῆς Κατηχήσεως σ. 45.—Τὸ πάντων ἀνηκουστότερον. greca sunt σ. 54.—Ἀσύστατοι ἰσχυρισμοὶ περὶ Ἡμερολογίου σ. 61.—Ἐὰν μὴ ἴδω. Ἄστοχος ἐνέργεια. Σὺ εἶπας. Ἰούλιος Βέρν. σ. 62.—Τὸ ὑγιὲς λαϊκὸν φρόνημα σ. 69.—Ἡ ἐποχὴ τῆς ἀλληλεγγύης. Σύλλογος Γονέων σ. 70.—Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Κοινωνία. Καὶ πάλιν περὶ Κινηματογράφου σ. 77.—Προσκυνηματικαὶ προστριβαὶ ἐν Βηθλεὲμ σ. 86.—«Τοῦ Φωτίου αἱ πλάναι». Ἰησοῦτικὴ ἀπρέπεια σ. 92.—Λειτουργίαι διὰ παῖδας σ. 93.—Τὰ κυβερνῶντα ἰδανικὰ σ. 100.—Σχολεῖον καὶ Θρησκεία. Θὰ τηρηθῆ; Ἰδιωτικαὶ Σχολαὶ Ἀπρέπεια σ. 101.—Ὁ «Ἄμνος τοῦ Θεοῦ». Ὑπὲρ τῶν παιδίων. Ἐπὶ τέλους σ. 115.—Νεαὶ πνοαί. Ἡ γυνὴ διὰ τὴν θρησκείαν. Μαχάτιμα Γκάντι σ. 116.—Δικαιολογημένοι ἀπορία. Εἰκασίαι ἀβάσιμοι. Ἐπὶ ἐνὸς ἀσεβοῦς ὑπαιτιγμοῦ. σ. 117.—Ἡ ὁμολογία τοῦ Θωμᾶ 125.—Αἱ ἱστορικαὶ Μοναί. Μουσικαὶ αὐθαιρεσίαι. Τὸ ἀντικομμουνιστικὸν νομοσχέδιον 126.—Διαφωνοῦμεν. Ἡ ἀποστολὴ τῆς



γυναικός. Ἡ ὑποδούλωσις τῆς ἐλευθερίας 127.— Τί γίνεται παρ' ἡμῶν; 128.—Ματαίη ἔφοδος 129.— Ἡ Κόρινθος 136.—Μελαγχολικά πράγματα. Κακοὶ οἰωνοὶ 137.—Μπολσεβικὰ ἀντιπασχάλια. Κρισναμούρι 9.—Τὸ Κράτος τῆς Ἐκκλησίας 156.— Περὶ μίαν συνέντευξιν Ἀναγκαία ἢ συμπλήρωσις; 157.—Φοιτητὰς τῆς Θεολογίας 164.—Περὶ τῶν Πατρῶν 165.—Παρασυναγωγῆς ἀσύστατος δικαιολογία 173.—Κόπος μάταιος. Προσοχή. Μόνον ἡμεῖς; 174.— Αἱ ἰδέαι καὶ τὰ αἰσθήματα 181.—Ἡ χεῖρων πληγὴ. «Λόγος»; 182.—Πρωτοφρονὴ ἐπιτήμια 188.—Ibsen. Paul Shabatier: 189.—Κλῆρος καὶ μόρφωσις. Πολὺ ἐπόμενον. Ὁρφανοτροφεῖον Χατζηκόστα 197.—Ἐπὲρ τῶν τυφλῶν σελ. 198.— Διαζύγιον. Πτώσις ἀξιών σελ. 217.—Ἡ γυνὴ τῶν ἄκρων. Παρήγορα πράγματα. Ζητεῖται κοινὸς νοῦς σελ. 218.— Τί λέγουσιν οἱ παιδαγωγοί; 232.—Καὶ ἐν δίδαγμα. Ὁ Ἰ. Χριστὸς ὡς ἐργάτης 233.—Δυνάμεων διάπλασις Ἡ Ἀδελφότης τῆς «ζωῆς» 234.—Ὁρθότατα 250.— Δυσκολία τῶν εὐκόλων. Ἐπὶ τέλους; σελ. 251.— Ἀποκίρηξις τοῦ πολέμου 268.—Παρήγορον φαινόμενον. Ὁ χρυσοῦς κανὼν. Νέαι μέθοδοι 269.— Ἀμηνιὰς ἄστυον. Ἴδου αὐτό; 284.— Βιογενία Μπενάκη. Ῥήγας Νικολαΐδης. Ἐρανοὶ ὑπὲρ τῶν Ὀδυνιτῶν. Ἔργον πολιτισμοῦ; 285.— Ἐνθεν καὶ ἔνθεν. Ὁρθὴ εἰσήγησις Ὁριστικὰ μέτρα; 299.—Τὸ Σύμφωνον καὶ ἡ Ἐκκλησία. Δισταγμοί. Ἱεροκήρυκες; 315.—Ἐννομος ἠθικὴ. Ναπολέον δ' Α'. 316.— Ἐνδιαφέρουσα ἀλληλογραφία 335.— Εἰρήνης πρόμαχος. Κριτικῶν ἀκρισία 336.— Τὸ ἀπόρητον τῆς ἐξομολογήσεως. Ἐμπορικὸι ὑπολογισμοί; 345.— Ὁ τύπος. Ληστοτροφία. Πολιτισμὸς. Rerum Orientalium; 351.—Ἡ ἐξαράνισις τῆς ἀριστοκρατίας 359.— Ἡ θρησκεία μου 360.— Τὸ ὀφώνιον τῆς ἁμαρτίας Θὰ τηρηθῆ ἢ ὑπόσχεσις; Ἡ δόξα τοῦ δρόμου; 376.—Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἐκκλησίας 381.— Ὁ μοναδικός. Ὁ Χρυσὸς κανὼν 382.— Ἡθικὸς ἀφοπλισμὸς 389. Ἀμύθεια. «Παῖδ. Ἀδελφωσύνη». Οἱ «Συρισταί» 390.— Αἱ θυσίαι τῆς Ἐκκλησίας 397.— Ἐπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου 398.— Ὁ παιδικὸς κόσμος. Στειρότης. Παλαιολογία. Δικαιοσύνη καὶ Θρησκεία. Ἀναμνήσεων ἐκκοπή. Κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ; 411.

## Β'. ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Ἑλλάδος: σ. 10, 21, 30, 39, 45, 55, 63, 70, 77, 87, 95, 102, 118, 129, 138, 150, 158, 165, 174, 182, 190, 198, 206, 219, 234, 252, 269, 286, 300, 316, 326, 345, 352, 360, 376, 383, 391, 398, 412.

Κων/πόλεως: σ. 14, 23, 40, 95, 102, 118, 175, 191, 361, 392, 399

Ἀλεξανδρείας: σ. 14, 23, 56, 63, 71, 79, 103, 166, 175, 183, 199, 236, 253, 326, 353, 361, 377.

Ἱεροσολύμων: σ. 15, 24, 79, 103, 167, 183, 326.

Ἀντιοχείας: 399

Ἀρχιεπ. Σινᾶ: σ. 167.

Κύπρου: σ. 87, 399.

Ρωσίας: σ. 63, 71, 103, 131, 151, 159, 175, 184, 191, 207, 254, 287, 399.

Σερβίας: σ. 15, 132, 362, 413.

Ρουμανίας: σ. 95, 118, 132, 167, 199, 221, 378.

Ὁρθοδ. Ἀρχιεπ. Ἀμερικῆς: σ. 184, 326, 363.

Πολωνίας: σ. 71, 79, 133, 207, 270, 302, 318.

Γιουγκοσλαβίας: σ. 318.

Λεττονίας: σ. 318.

Ἑσθονίας: σ. 392, 399.

Βουλγαρίας: σ. 133, 168, 301, 378.

Τσεχοσλοβακίας: σ. 133.

Φιλανδίας: σ. 134.

ΕΤΕΡΟΔΟΞΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Λατινικὴ: σ. 15, 32, 47, 63, 103, 184, 192, 207, 254, 353, 378, 400, 413.

Προτεσταντισμὸς: σ. 79, 134, 221, 287, 353, 414.

Ἀγγλικανικὴ: σ. 63, 200, 327, 384.

Παλαιοκαθολικισμὸς: σ. 301.

ΞΕΝΑ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ

Ἰουδαϊσμὸς σ. 184.

Μωαμεθανισμὸς: 134, 327.

ΔΙΑΦΟΡΑ

σ. 16, 40, 79, 87, 236, 270, 302, 378.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

σ. 24, 56, 70, 80, 88, 95, 104, 129, 135, 151, 159, 160, 175, 176, 184, 224, 240, 255, 302, 462. 3"2,462

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

σ. 16, 24, 32, 40, 47, 56, 64, 71, 95, 119, 159, 168, 176, 184, 200, 237, 254, 270, 288, 302, 318, 353, 362, 378, 384, 292, 400. 2"8,

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

σ. 71, 79.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπιτελεῖται ὑπὸ τῆς

Δοκίμου πόλεως καὶ Πρωτοπρεβ. κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Διευθυντῆς: ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθ. Πανεπιστημίου

Τίμημα ἐτησίως ἐγγραφῆς

Ἐσωτ. Δρχ. 50. Ἐξωτ. Φρ. 50. Ἀμερικῆς Δολ 3

Γραφεῖα «Ἐκκλησίας»:

Μέγαρον Ἀρχιεπισκοπῆς ἑδ. Φιλοθέης 21